

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DAILĖS KATEDRA

BENAS ALEJŪNAS

Dailės magistrantūros (tapyba) studentas

„27-erių Klubas“

Masinio vartojimo ikona ir postmoderni visuomenė

Magistro darbas

Darbo vadovas:
Prof. G. Arlauskaitė - Vingrienė
Darbo recenzentas:
Doc. A. Uogintas

Šiauliai, 2014

**SIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ARTS
ART DEPARTMENT**

BENAS ALEJŪNAS

Master of Fine Arts (Painting) student

„The Club of 27“

Icon Of Mass Consumption And Postmodern Society

Master's thesis

Labour leader:

Prof. G. Arlauskaitė - Vingrienė

Reviewer:

Doc. A. Uogintas

Šiauliai, 2014

**PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO BAIGIAMOJO (BAKALAURO / MAGISTRO)
DARBO SAVARANKIŠKUMĄ**

2014 - 01 - 02

Šiauliai

Aš, Šiaulių universiteto (toliau – Universitetas), Menų fakulteto

(programos pavadinimas)

Studentas (-ė) _____,

(vardas, pavardė)

Studentas (-ė) _____,

(vardas, pavardė)

Patvirtinu (patvirtiname), kad įteikiamas baigiamasis darbas (*bakalauro, magistro darbo pavadinimas*):.....

..... yra:

1. Autoriaus (autorių) atliktas savarankiškai ir sąžiningai, jame nėra pateikta kitų autorių medžiagos kaip savos, nenurodant tikrojo šaltinio.
2. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
3. Nebuvo to paties autoriaus (autorių) naudotas, pristatytas ir gintas kitoje mokymo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje.
4. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais. Nepateikia nuorodų į kitus darbus, jeigu jų medžiaga nėra naudota darbe.
5. Nėra kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
6. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

Man žinoma, kad už nusirašinėjimą, plagijavimą, kitokį nesąžiningumą ir apgaudinėjimą per atsiskaitymus, atliekant įvairius darbus ir egzaminų sesijos metu baudžiama: neleidžiama perlaikyti egzamino, reikia iš naujo kartoti dalyką (modulį), gali būti šalinama iš Universiteto (dekanų teikimu rektoriaus įsakymas).

(studento vardas, pavardė)

(parašas)

**PATVIRTINIMAS APIE ATSAKOMYBĘ UŽ LIETUVIŲ KALBOS
TAISYKLINGUMĄ ATLIKTAME DARBE**

Patvirtinu lietuvių kalbos taisyklingumą atliktame darbe.

(studento vardas, pavardė)

(parašas)

SANTRAUKA

Devynių tapybos darbų kolekcijoje „27-erių Klubas“ nagrinėjama tema – jauno išymaus žmogaus ir jį „vartojančios“ visuomenės santykis bei jų tarpusavio suderinamumo problematika. Magistrinio darbo esminis klausimas: kaip visuomenė „vartodama“ žmogų veikia jo egzistencinę būtį ir kokią įtaką ji turi „išmybės“ savidestrukcijai.

Pagrindiniai kūrybinio darbo siekiai: surasti jauno talento ankstyvo „sudegimo“ priežastis, to pasekmes ir reikšmę postmoderniai vartotojiškai visuomenei.

Sparčiai tobulėjant mokslui, kintant gyvenimo ritmui, informacijos srautams, siekiama atsigręžti į žmogų kaip į asmenybę. Koks jo santykis su vis vienodėjančia ir progresuojančia vartotojiška visuomene.

Darbų ciklui sukurti naudotos skaitmeninės fotografijos, kompiuterinės programos, grožinės ir mokslinės literatūros kūriniai. Visa vizuali ir rašytinė informacija panaudota kuriant devynių tapybos darbų kolekciją „27-erių Klubas“. Darbų ciklas atliktas daugiasluoksnės tapybos technika, kaip pagrindinį elementą panaudojant išymaus muzikos atlikėjo portretą. Pasirinkti devyni praeityje garsūs muzikantai (Robert Johnson, Brian Jones, Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Dave Alexander, Jean-Michel Basquiat, Kurt Cobain, Amy Winehouse), kuriuos vienija mitas apie 27-erių metų amžiaus gyvenimo ribą.

Teorinė darbų dalis grindžiama filosofo Fredric Jameson, Zygmunt Bauman filosofija apie postmodernizmą ir vartotojišką visuomenę. Analizuojant vartotojo ir vartojamojo individo tarpusavio problematiką, remtasi popmenu ir jo atstovais, jų idėjomis ir nuostatomis, kaip meno kryptimi, kuri glaudžiausiai susijusi su šių dienų postmodernia vartotojiška visuomene.

Darbo temos problematika padeda atskleisti „27-erių Klubo“ atstovų egzistenciją, jų pavyzdžiu remiamasi analizuojant viešo žmogaus ir visuomenės tragiškąją sąlyčio pusę bei masinio vartojimo įtaką žmogaus individualybei, bei laisvei.

SUMMARY

The compatibility between a young famous personality and his/her audience is the topic in the collection of nine paintings, titled “The Club of 27”. The research problem of this master thesis is the impact the audience has on its favoured personality and the way it influences his/her self-destruction.

Main objectives of this research were finding the reasons and results of the early departure of a young artist, as well as to identify its significance in the post-modern consumer society.

In the fast paced modern life, with science reaching new heights everyday and the flow of information being as immense as it is, a deeper look into human being as a personality and its interplay with the monotonous yet progressing consumer society, is something to aspire.

Digital photographs, various computer software and works of literature (both fictional and scientific) were used while creating the collection of paintings “The Club of 27”. Multi-layered painting technique was applied, as the portrait of a famous musician was used as the main element. Robert Johnson, Brian Jones, Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Dave Alexander, Jean-Michel Basquiat, Kurt Cobain and Amy Winehouse are the nine famous musicians chosen for the works, as they are all interrelated by the myth of 27, i.e., they all passed away at the age of 27.

Theoretical part of the research is based on the philosophical works of Fredric Jameson and Zygmunt Bauman, dealing with postmodernism and consumer society. Analysis of the consumer-like interrelation between the artist and his/her audience is based on Pop Art and its representatives, as well as their views and provisions as an art movement, which is closely related to the post-modern consumer society of the present day.

The problem of the research helps to reveal the existence of members of “The Club of 27”. Their model is used as the basis for analysing the tragic aspect of the interrelation between the personality and the society, as well as the influence of mass consumption upon the individuality and freedom of a person.

TURINYS

SANTRAUKA	5
SUMMARY	6
ĮVADAS	8
KOLEKCIJOS KONCEPCIJA	13
Postmoderni vartotojiška visuomenė	13
Žmogaus būtis vartotojiškoje visuomenėje	15
Įžimybės kultas ir jos savidestrukcija	18
27-erių klubas	20
Individualybė ir būtis	22
ŽMOGAUS VIZUALIZAVIMAS POPMENE	23
„Įžymus“ žmogus poparte	23
Veidas - prekė	25
KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS	27
Darbo temos pasirinkimas	27
Darbo temos vystymas, kūrybiniai bandymai	28
Baigiamojo darbo etapiškumas	33
KOLEKCIJOS „27 KLUBAS“ ANALIZĖ	35
IŠVADOS	36
LITERATŪRA	37
ILIUSTRACIJOS	39
PRIEDAI	40
DARBŲ CIKLAS „27 KLUBAS“	46
MAGISTRO DARBAS SKAITMENINIAME VARIANTE	57

IVADAS

Šių dienų postmodernioje visuomenėje vis labiau įsitvirtina komerciniais principais paremta bendravimo forma: vartotojo ir vartojamo objekto tarpusavio santykiai. Žmogus įtraukiamas į tokią egzistencinę būtį, kurioje aukščiausia vertybe tampa prekė. Iš dalies parduodamas ir pats žmogus. Tai formuoja individualybės krizę. “Apskritai žmogus pradeda žvelgti į save kaip į prekę, nors dažniausiai šito nesuvokia. <...> Vartodami prekę, pagal ją modeliuojame ir save – mes “įsiprekiname” ir patys tampame prekėmis.”¹ Pasak sociologo ir filosofo Z. Bauman (2007), mes įsivaizduojame, jog esame tik vartojanti klasė, tačiau iš tikrųjų esame ir vartojamieji. Žmogus propaguodamas viešosios nuomonės sukurtus stereotipus ir jų laikydamasis, pereina iš “Gamintojų visuomenės į vartotojų visuomenę.”² Tapatybės identiteto nykimas, susvetimėjimas, asmeninės naudos siekimas, neįautrumas – masinio vartojimo padarinys.

Kitas vartotojo virtimo vartojamuoju momentas, kai paprastas žmogus siekia Garsenybės – išskirtinumo statuso, t.y.: savo asmens pavertimo į šou verslo ikoną, perkamą ir parduodamą. Žinoma, tai yra sudėtingas procesas. Visų pirma iškeliantis būtiną sąlygą – prekės unikalumą, prasmės visuomenei jį vartoti motyvą. Jis turi tapti sėkminga preke, kitaip tariant, produktu su sėkmingu ir paklausiu gyvenimo būdu bei aplinka, kuri nuolat kurtų ir palaikytų žvaigždės vartojimą. Dažnai net talentas, unikalus individo savitumo rodiklis nėra svarbus. Kaip laiške savo sesei rašė Janis Joplin: “Kai pasieki tam tikrą lygį (talentingų tik vienetai), svarbiausiuoju faktoriumi tampa garbės troškimas. Jeigu neturi talento, pamiršk apie jį, o jeigu turi, vis vien pamiršk. Ir tik tuomet, kai jau pagauni sėkmę už uodegos, gali prisiminti, jog ir tau reikalinga meilė, išdidumas, savigarba. Svarbiausia – daug daug meilės.”³

Ši Janis Joplin mintis formuluoja žmogaus asmenybės krizės ir tapatybės “mirties” temą. Žmogus veržiasi į vartojamojo būtį, tampa asmeniu be identiteto, savo vietos, ir asmeninio gyvenimo. Tokiu atveju vyksta savidestrukcija, bėgimas nuo visuomenės, viešumo, narkotikų, alkoholio pagalba. Tai gali formuoti įvairias priklausomybes, žmogaus degradaciją ir galiausiai mirtį. Kodėl taip atsitinka? Juk, regis, žmogus pasiekė savo tikslą, tapo įžymybe, realizavo save. Į šį klausimą pakankamai tiksliai atsako Leonidas Donskis (2006) „Mes išvystame visą garsenybių narcisizmą, jų priklausomybę nuo medijų, būtinybę nuolat gyventi ir save reprezentuoti sensacijos

¹ Bauman, Z. *Vartojamas gyvenimas*. Vilnius: Apostrofa, 2011. Psl. 308.

² Ibid., Psl. 308.

³ Sudarytojas Beitnaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakarų roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994. Psl. 50.

lygmenyje. Tai baigiasi ne tik komišku susireikšminimu, bet ir rimtomis asmenybės deformacijomis bei moralinėmis kančiomis.“⁴

Asmenybės nebesusitvarkymas su jam mestais vartotojiškos visuomenės iššūkiais, sąmoningas savęs naikinimas dažnas XX, XXI šimtmečio reiškinys. Tai ypač ryškiai atsispindi populiariosios muzikos, kino pasaulyje. Muzikinį pasaulį akcentuočiau labiau, nes įžymybės tiesioginis kontaktas su minia yra daug ryškesnis ir globalesnis. Savo magistro tapybos darbų kolekcijoje pasirinkau vaizduoti vadinamąjį „27-erių Klubą“. Tai mistifikuota muzikantų „grupė“, kurios nariai pasiekę pačią populiarumo viršūnę, tačiau neišlaikę rutinos, žiniasklaidos ir visuomenės dėmesio, pasitraukė iš gyvenimo pačiame jo žydėjime. Visus juos jungia magiškoji 27-erių metų amžiaus riba. Savo tapybos kolekcijoje vaizduoti pasirinkau devynis vienus populiariausių XX amžiaus muzikos atlikėjus, tai: Robert Johnson (1911 – 1938), Brian Jones (1942 - 1969), Jimi Hendrix (1942 - 1970), Janis Joplin (1943 - 1970), Jim Morrison (1943 - 1971), Dave Alexander (1948 - 1975), Jean-Michel Basquiat (1960 - 1988), Kurt Cobain (1967 - 1994), Amy Winehouse (1983 - 2011).

Darbo problematika.

Tapybos darbų kolekcijoje „27-erių Klubas“ nagrinėjama problema – žmogaus vartotojiškumas ir virtimas preke. Jauno, talentingo žmogaus tikslingas savęs sunaikinimas mėginant prisitaikyti prie vis didėjančių vartotojiškos visuomenės poreikių. Ar narkotikai, alkoholis – įkvepia kūrybai, ar tai tik iliuzija ir beprasmiška priklausomybė? Gal kvaišalai tik priemonė, trumpalaikis pabėgimas nuo žmonių dėmesio, vis didėjančių vartotojų poreikių? Įžymybės „sudegimas“, o ne žalingi įpročiai, gali būti pati svariausia savidestrukcijos priežastis. Kaip savo atsisveikinimo raštelyje rašė Kurt Cobain: „Ačiū jums iš pačių degančio skrandžio gelmių už jūsų pastarųjų metų laiškus ir rūpestį. Esu pernelyg permainingas, nepastovios nuotaikos kūdikis! Daugiau nebejaučiu aistros, taigi prisiminkite: geriau sudegti, nei pamažu užgesti.“⁵

Visuomenės reakcijos yra skirtingos, kai iš gyvenimo pasitraukia jau brandaus amžiaus „Įžymybė“ ir jaunas, bet jau savo aukštumas pasiekęs menininkas. 27-eri metai, tai jaunystė, regis viskas prieš akis, tad kodėl žmogus „sudega“ taip anksti? Mano pasirinktai temos problematikai apibrėžti tinka šis bytnikų šūkis: „Live fast, love hard, die young!!! (Gyvenk greitai, mylėk karštai,

⁴ Donskis, L. *Be pykčio: vienerių metų minčių žemėlapis*. Vilnius: Versus aureus, 2006. Psl. 84.

⁵ Cross, C. *Sunkiau nei dangus: Kurto Cobaino biografija*. Vilnius: Versus aureus, 2012. Psl. 377.

mirk jaunas!!!).⁶ Visi kolekcijos „27-erių Klubas“ personažai, muzikantai šio šūkio laikėsi, pasidavė visą griaušančiam vartotojiškumui, bejausmei visuomenei. Tapo prekėmis be tapatybės, laisvės.

Tapybos kolekciijoje vaizduojami muzikos atlikėjų portretai: kiekvienas paveikslas su skirtinga komponavimo pozicija, erdvės ir objekto santykiu. Vienodas paveikslų formatas, tarsi juos suvienodina, padaro „prekėmis“, bet skirtingos tapybinės išraiškos, savitas kiekvieno asmens emocinis pateikimas – suteikia jiems identitetą. Portretinė tapyba suteikia daug laisvės emocinei temos plėtotei. Žmogaus veidas, įvairūs jo rakursai, išraiškos leidžia plačiai vystyti pasirinktą darbo koncepciją.

Darbo aktualumas.

Kūrybinė tapybos darbų kolekcija siūlo atsigręžti į žmogų kaip į individą. Vartotojiškoje visuomenėje individualybė tampa atmetama, nevertinama. Viskas, neišskiriant ir žmogaus – suprekinama. Žmonių tarpusavio bendravimas tampa tarsi verslo, ne dvasinių vertybių, forma. Portretinės tapybos darbų cikle „27-erių Klubas“ vaizduojami žymūs muzikos atlikėjai: jie tarsi prekės, masinio vartojimo ikonos. Vyraujant tokioms visuomenės nuostatomis iškyla socialinių, psichologinių individualybės problemų. Siūloma atkreipti dėmesį į žmogaus prigimtį, kiekvieno individo unikalumą, teisę į laisvę ir laimę.

Portretinės tapybos žanras įdomus reiškinyje ir Šiaulių miesto dailės kontekste. Ilgą laiką parodose vyraujanti abstrakti tapyba tarsi buvo išstūmusi šį tapybos žanrą iš parodų salių. Tik pastaraisiais metais pastebimas portreto, figūrinės tapybos „atgimimas“. Ryškiau tai matyti ir magistro studentų baigiamuosiuose darbuose.

Darbo objektas.

Aliejinės tapybos devynių darbų ciklas „27-erių Klubas“.

⁶ Sudarytojas Beitnaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakarų roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994. Psl. 7-8.

Darbo tikslas.

Pasitelkiant filosofinę, socialinę, psichologinę literatūrą, tapybos darbų kolekcijoje vizualizuoti vartotojiškos visuomenės vartojamuosius, „27-erių Klubas“ muzikantų portretus. Supažindinti žiūrovą su „vartojamojo“ atlikėjo reiškiniu ir išanalizuoti to priežastis ir pasekmes.

Uždaviniai:

- Rinkti, sisteminti ir analizuoti literatūrinius bei vizualinius šaltinius.
- Suformuluoti darbo koncepciją.
- Vizualizuoti suformuluotą idėją.
- Konceptualizuoti darbo tematiką.
- Sukurti vieningą tapybos darbų kolekciją.

Magistro darbo bazė:

a) Metodologija.

Kuriant tokio pobūdžio tapybos darbų kolekciją, kaip „27-erių Klubas“, būtina gilintis į vaizduojamų žmonių gyvenimo biografijas, jų kūrybą, asmenybės-kūrėjo unikalius bruožus. Kūrybinę kolekciją ir teorinę koncepcijos dalį pagrįsti remiausi sociologų, filosofų, muzikologų literatūra bei meno kūrinių šaltiniais.

b) Metodika.

Tapybos darbų kolekcija atlikta daugiasluoksne aliejinės tapybos technika ant kartono. Nutapyti devyni portretai, praeityje garsių muzikos atlikėjų, iš gyvenimo pasitraukusių 27-erių metų amžiaus : Robert Johnson, Brian Jones, Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Dave Alexander, Jean-Michel Basquiat, Kurt Cobain, Amy Winehouse. Iš daugelio atrinkti būtent šie, kadangi jie žinomiausi ir labiausiai „suprekinti“, komerciškai sėkmingiausi šių dienų visuomenėje. Portretų tapybai naudotos fotografijos, siekiant vaizduojamų asmenų atpažįstamumo kūrybinėje kolekcijoje.

c) Strategija:

1. Temos ir koncepcijos suformulavimas.
2. Problematikos formulavimas.
3. Darbo tikslo ir uždavinių nustatymas.
4. Literatūrinės bei vizualinės informacijos rinkimas, sisteminimas, analizavimas.
5. Teorinės magistro darbo dalies parengimas.
6. Kūrybinis procesas - pasirinktos temos vizualizavimo galimybių paieška.
7. Praktinės – kūrybinės magistrinio darbo dalies įvykdymas.
8. Kūrybinės kolekcijos ekspozicijos ir pristatymo parengimas.

KOLEKCIJOS KONCEPCIJA

Postmoderni vartotojiška visuomenė

Pasak filosofo Frederic Jameson, postmodernizmo laikotarpio pradžia galime laikyti XXa. šeštojo – septintojo dešimtmečių sankirtą. Iki pat šių dienų yra nesutariama, ką tiksliai apibrėžia ir kokias sritis apima šis laikotarpis. Skirtingi šaltiniai apibūdina jį įvairiai. Pasak Algirdo Gaižučio: „Nors postmodernizmo sąvoka prigijo, tačiau ir dabar vis dar diskutuojama, ar ji apibūdina tik meno kultūrą, ar Vakarų gyvenimo būdą ir mentalitetą; greičiausiai ir viena ir kita. Dauguma jį įvardija modernizmo priešprieša ir sieja su J. F. Lyotard'o, R. Rorty ir kt. Autoritetų veikalais, gaivališku postindustrinės visuomenės meno stiliumi, kuriame pasitelktas kartojimas, o ne originalumas, ištrinamos ribos tarp atskirų menų, taikoma sintezė tarp profesionaliojo ir „saviveiklinio“ meno, drąsiai skolinamasi formalūs įvairių civilizacijų meno elementai, siakiant toliau plėtoti europinę kultūrą, neva apimtą krizės ir perdėm racionalią.“⁷ Arba: „Postmodernizmas – XXa. pab. postindustrinės visuomenės meno tendencijų ir krypčių visuma. Vertinamas ne originalumas, o kartojimas; ne meninė forma, o koncepcija; ne kūrinys, o kūrybos procesas; ne atskirų meno sryčių specifika, o jų susiliejimas į naujas hibridines rūšis (angl. *multimedia*).“⁸ Faktas tas, jog jis žymi modernizmo pabaigą, būtent: „<...> didžioji dalis postmoderniosios kūrybos dalis radosi kaip ypatinga reakcija į pripažintas aukštojo modernizmo formas, prieš tą ar aną išsiviešpatavusį aukštąjį modernizmą, kuris užkariavo universitetus, muziejus, meno galerijų tinklą ir fondus.“⁹ Postmodernizmas apima visas meno sritis, nuo poezijos iki architektūros, nuo kasdieninės gyvenimo rutinos iki pramonės sprogo. „Tuometinis pramonės sprogo, konvejerinė gamyba, masinis tiražavimas <...> pateikimas – išorinis patrauklumas ir įtaigumas – tapo svarbiausiais sėkmingo realizavimo poliais.“¹⁰

Dar vienas postmodernizmui būdingas bruožas pasak F. Jameson yra „<...> kad jame dingsta kai kurios pagrindinės ribos ar skirtybės, ypač nyksta senasis aukštosios kultūros atsiribojimas nuo vadinamosios masinės ar populiariosios kultūros.“¹¹ Populiarioji kultūra arba popartas, orientuotas į plačiąją visuomenę, kai menas nebėra tik saujelės išrinktųjų interesų sritis, bet tampa prieinamas ir paprastam mirtingajam. Taip išplečiama meno rinka, kurioje atsiranda daug daugiau „vartojančiųjų“, o tuo pačiu ir vartojamųjų. Prarandamas kūrinio unikalumas, jo originalumo vertė.

⁷ Gaižutis, A. *Estetika tarp tobulumo ir mirties*. Vilnius: VDA leidykla, 2004. Psl. 596 – 597.

⁸ Dailės žodynas. Vilnius: VDA leidykla, 1999. psl. 339.

⁹ Jameson, F. *Kultūros posūkis. Rinktiniai darbai apie postmodernizmą (1983 - 1998)*. Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2002. Psl. 15 - 16.

¹⁰ Devita, L. *GARSO GĖLĖS. Hipiškosmuzikos ir laisvų menostudijų kaleidoskopas*. Vilnius: MINTIS, 2012. Psl. 234.

¹¹ Jameson, F. *Kultūros posūkis. Rinktiniai darbai apie postmodernizmą (1983 - 1998)*. Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2002. Psl. 16.

Vienas žinomiausių popmeno atstovų Andy Warhol „Išrasdamas technologijas, kurios sužlugdė pačią „originalo“ idėją ir kūrė tik kopijas nuo pat pradžių. Pagaliau svarbu vien tai, kiek parduota kopijų, o ne kas kopijuojama.“¹² Ir toks procesas vyksta ne tik su daiktiškuoju kūrinium, bet ir su tą kūrinį sukūrusiu asmeniu. Šiuo atveju frazė „vartojamas kūrėjas“, kaip apibūdinimas, labiau tinka muzikos ar aktorystės profesiją turinčiam asmeniui. Jo tiesioginis kontaktas su jį vartojančia visuomene yra daug ryškesnis, apčiuopiamesnis. Pop menininkai šį procesą savo kūryboje sugebėjo pavaizduoti labai taikliai ir paprastam visuomenės nariui suprantama kalba: masinio tiražo ar tą tiražą vaizduojančiais darbais.

A. Warhol „Įvairiomis savo sukurtomis naujomis technikomis, bet daugiausia aiškiais įvaizdžio atskirimo priemonėmis, jo kartotinumais ir pabrėžtinai panašiais kaip spaudos vaizduose rėžiančiomis spalvomis, rodančiomis masinei vartojimo kultūrai itin būdingą ryškumą, jis tiesiogiai ar netiesiogiai nušvietė šiuolaikinį moralinį nuosmukį, nusivylimą pasauliu, nihilizmą, materializmą, politinį manipuliavimą, ekonominį išnaudojimą, atvirą vartotojiškumą, žiniasklaidos herojų liaupsinimą ir dirbtinai skatinamų poreikių ir siekių kūrimą. <...> tiesiogiai atspindi stulbinamą kultūros vartojimą ir piknaudžiavimą ja ir pabrėžia visur aplinkui matomą absurdišką atsiribojimą nuo emocinio atsivadavimo.“¹³

Postmodernizmo vertinamas ne kūrinio originalumas, o jo kartotinumai, sudaro sąlygas žmogui įsilieti į masinę visuomenę, dingti joje, tampant ne jos atskira ir savita dalimi, tačiau neatsiejama nuo visumos, bereikšme asmenybe. Popmenas ironiškai tai vizualizuoja, tačiau iš kitos pusės tai ir propaguoja. Dažnai išnyksta ribos, kur menas, o kur bevertis kičas. Postmodernizmas iškeldamas meno kūrinio koncepcijos svarbą į pirmą planą, antrajame palikdamas meninę formą, sudaro sąlygas jo (meno kūrinio, aut.) nuvertėjimui, masiniam tiražavimui ir naudojimui.

Interpretuojant Z. Bauman mintį apie vartojantį žmogų, peršasi išvada, jog vartodamas masinio tiražo produkciją, žmogus pats tampa preke, t.y.: priklausomas, suvienodėjęs. Jis pasiduoda visuomenėje propaguojamoms normoms, praranda identitetą. Kaip savo dienoraštyje taikliai pastebėjo A. Warhol (1989) „Produktas kaip asmenybė – asmenybė kaip produktas!“

¹² Sudarytoja Žukauskaitė, A. *POST/MODERNIZMAS*. Kaunas: Kitos knygos, Meno parkas, 2006. Psl. 86.

¹³ Charles, V; Manca, J; McShane, M; Wigal, D. *1000 tapybos šedevrų*. Vilnius: CHARIBDĖ, 2007. Psl. 511.

Žmogaus būtis vartotojiškoje visuomenėje

Vienas žymiausių dabarties socialinių mąstytojų Z. Bauman svarstydamas apie vartotojo būtį vartotojų visuomenėje iškelia klausimą: „Šios visuomenės vartotojas yra visiškai kita būtybė nei iki šiol buvusių visuomenių vartotojai. Mūsų protėviai filosofai, poetai ir moralistai pamokslautojai svarstė klausimą, ar dirbame tam, kad gyventume, ar gyvename tam, kad dirbtume, o šiuo metu dažniausiai svarstoma dilema – ar būtina vartoti tam, kad gyventum, ar gyvename tam, kad galėtume vartoti. Kitaip tariant, ar mes dar sugebame ir jaučiame poreikį skirti gyvenimą ir vartojimą.“¹⁴ Šis globalinės reikšmės klausimas aiškiai konstatuoja laikotarpį kaitą: mūsų visuomenės virsmą nuo gamintojų visuomenės į vartotojišką.

„Ši visuomenė atsirado išlaisvinant ne dirbančias klases, o pačią darbo veiklą, ir tai šimtmečiais pralenkė politinę darbininkų emancipaciją. Svarbu ne tai, kad pirmą kartą istorijoje dirbantieji buvo įleisti į viešąją sritį ir jiems buvo duotos lygios teisės; svarbu tai, kad mums beveik pavyko surasti bendrą visų žmogaus veiklų variklį – patenkinti gyvybinės reikmės ir laiduoti jų perteklių. Kad ir ką darytume, manome, kad tai darysime siekdami užsidirbti ir pragyvenimui; <...> Vienintelė išimtis, kurią visuomenė pasirengusi pripažinti, yra menininkas, kuris, griežtai kalbant, yra vienintelis „kuriantysis“, likęs dirbančioje visuomenėje.“¹⁵ Turima galvoje tai, jog: „Mūsų visuomenė yra „vartotojų visuomenė“ ta esmine prasme, kokia mūsų pirmtakų modernioji visuomenė pamatų klojimo, industrinėje stadijoje buvo „gamintojų visuomenė.““¹⁶

Visuomenės virsmas iš gamintojų į vartotojų, postmodernizmo epochos pradžia mene, suformavo tokią egzistencinę terpę, kurioje individualumui vietos mažai, vyrauja masinė kultūra, minios – bandos fenomenas. „Iš masinės gamybos kylanti masinė kultūra įtraukia į kultūrinį vyksmą daugybę žmonių, nuo kurių ankstesnė aukštoji kultūra buvo atsiribojusi, tačiau buvę kultūros „autsaideriai“ kultūringi tampa tik vartodami kultūros prekes, kurios teka vis galingesniu srautu. Kultūros sistemai netenkant aiškios vertybinės kultūringumo hierarchijos, visi lygiai susimaišo, visos kultūrinės vertybės pasitelkiamos masinei gamybai, o pati masinė kultūra <...> įtvirtindama įsitikinimą, jog kultūrai suvokti nereikalingi jokie išskirtiniai gebėjimai nei išsilavinimas.“¹⁷

Kūrėjui tai svarbus momentas, kaip išlaikyti savo būtį neutralią, neliečiamą. Kuo mažiau jo „vartojimo“, tuo jis unikalesnis ir savitesnis kaip asmenybė. Galima remtis A. Camus egzistencine samprata apie žmogaus ir visuomenės santykį – žmogus įkalintas kasdieniniame gyvenime,

¹⁴ Bauman, Z. *Globalizacija: Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 124.

¹⁵ Arendt, H. *Žmogaus būklė*. Vilnius: Margi raštai, 2005. Psl. 122.

¹⁶ Bauman, Z. *Globalizacija: Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 123.

¹⁷ Sudarytojas: Andrijauskas, A. *Postmodernizmo fenomeno interpretacijos*. Vilnius: Versus aureus, 2009. psl. 427.

stengiasi išlaikyti atstumą tarp savęs ir visuomenės. Jis skausmingai suvokia savo kaip individualybės nenutraukiamą ryšį su minia, tačiau stengiasi jai nepasiduoti ir išsaugoti savo asmenybės unikalumą.

Z. Bauman vieną iš didžiausių vartotojų visuomenės bėdų įvardija vartojimo trumpalaikiškumą. „Vartotojiškumas reiškia ne prekių kaupimą (kas jas renka, turi prikrauti sunkius lagaminus ir užgriozdinti namus), bet jų *naudojimą* ir *pašalinimą* pasinaudojus, kad liktų vietos kitiems daiktams. <...> Tie, kurie nesitenkina savo daiktais ilgai ir tikrai ne tiek ilgai, kad apniktų nuobodulys, tampa viršiausiais. Vartotojų visuomenėje besivaikantis prestižo yra sėkmės pavyzdys.“¹⁸

Tai neilgas laiko tarpas, kuris neišvengiamai baigiasi ir vartotojui palieka tuštumos jausmą. „Visoks vartojimas trunka tam tikrą laiką – šitai yra vartotojų visuomenės bėda ir didžiausias plataus vartojimo prekių pardavėjų rūpestis.“¹⁹ Analogiška situacija yra ir su vartojama išmybe. Tai jos prakeiksmas ir siaubas. Turint omenyje pastarojo šimtmečio technologijos ir informacijos sklaidos spartą – šiandien tu žvaigždė ir visų žinomas asmuo – rytoj jau paprastas ir niekam neįdomus žmogus.

Vartojimo spąstai, pasak Z. Bauman, yra tai, jog žmogus siekdamas kokios nors prekės ar paslaugos daug labiau vertina laukimą ir troškimo jausmą nei tos siekiamybės materialaus kūno įsigijimą. „Vartotojų visuomenėje vartotojams judėti – vyti, ieškoti, nerasti ar, tiksliau “kol kas” nerasti – nėra liga, tai yra palaimos viltis, gal net pati palaima. Jų viltingoje kelionėje atvykimas yra prakeikimas. <...> Vartojimo žaidimo esmė yra ne tiek didelis noras įsigyti ir turėti, ne materialusis, apčiuopiamas turto kaupimas, kiek naujų neregėtų pojūčių keliamas jaudulys. Vartotojai pirmiausia kaupia pojūčius, o daiktų kolekcionavimas jiems jau yra šalutinis ir antrinis dalykas.“²⁰

Panašiai yra ir kuriančiam asmeniui. Daugeliui menininkų kūrybos procesas yra pats didžiausias malonumas, palaima, o ne galutinio rezultato turėjimas. „Industriiniu būdu gaminamos kultūros prekės taikomos visokiausiems dvasiniams „virpesiams“ sukelti, - jos jau nebeapvylia, nebeįtraukia žmogaus, o tik iliustruoja, ornamentuoja, apipavidalina jo gyvenimą.“²¹

Įžymus asmuo, šiuo atveju muzikos atlikėjas, kaip kūrėjas išgyvena dvasinį pakilimą rašydamas dainos tekstą, muziką. Galutinio produkto atlikimas – tai jau antraeilis dalykas. Dažnai tai tampa tiesiog pareiga, pataikavimu vartotojams, siekiant išlaikyti savo „Žinomumo“ statusą. „„Nirvana“ vokalistas Kurt Cobain, 1994 metais apsvaigęs nuo heroino ir valiumo pats pakėlė prieš

¹⁸ Bauman, Z. *Likvidi meilė. Apie žmonių ryšių trapumą*. Vilnius: Apostrofa, 2007. psl. 94 - 95.

¹⁹ Bauman, Z. *Globalizacija: Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 125.

²⁰ Bauman, Z. *Globalizacija: Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 127.

²¹ Sudarytojas: Andrijauskas, A. *Postmodernizmo fenomeno interpretacijos*. Vilnius: Versus aureus, 2009. psl. 427.

save ginklą. Po hito „Smells Like Teen Spirit“ jis susilaukė daugybės pagyrų ir visuomenės dėmesio, atlikėją tai labai slėgė. Paskutiniaisiais gyvenimo metais jis kentėjo nuo priklausomybės narkotikams bei nuo nuolatinio žiniasklaidos persekiojimo.”²² Arba: „<...> Grunge stiliaus atlikėjai, prieš savo valią išpopuliarinę flanelinius marškinius, medvilninius džemperius ir ilgus, netvarkingus plaukus. Kapitalo triumfo būta tokio stipraus, jog „Nirvanos“ vokalistui Kurtui Cobaine‘ui galiausiai neliko nieko kito, kaip pozuoti populiariojo „Rolling Stone“ viršeliui, apsivilkus marškinėlius su užrašu „Korporatyvinis žurnalas vis tiek užknisa““.²³

Svarbiausias šios temos momentas – kūrėjo akistata su žiūrovu, vertintoju. Nuoširdumas tokioje situacijoje labai svarbus dalykas, nes išrankus ir įtarus vartotojas iš karto pajunta kiek abejingesnį kūrėjo gestą. Jei kūrinys ir jo autorius yra geri ir patrauklūs vartotojiškai visuomenei, jų vartojimui apetitas kyla labai sparčiai. Auga paklausa, keliami kokybės reikalavimų kartelė. “Kaip reikiant sustyguotoje vartotojų visuomenėje vartotojai aktyviai stengiasi būti sugundyti. <...> O jie patys dėl permainos gyvena jau nuo vienos vilionės iki kitos, nuo pagundos iki pagundos, apuostę vieną gardėsį, metasi prie kito – o ta kita vilionė, pagunda, kitas gardėsįs ar jaukas turi būti naujas, kitoks, labiau traukiantis dėmesį nei ankstesnis.”²⁴ Jaunam, kūrybiškai jauriam žmogui, tai didelis psichologinis spaudimas, kurio galimi padariniai: nuo individo saviizoliacijos iki savidestrukcijos.

Z. Bauman teigia, jog geras vartotojas yra į avantiūrą linkęs žmogus. Jį kankina ne noras patenkinti poreikį, o dar neišmėginti, nebandyti troškimai, kurie ir daro vartojimą tokį patrauklų ir siekiamą. “Vartotojai yra vertintojai, kritikai ir pasirinkėjai. <...> Vartotojai, nuolat trokštantys naujų apžavų ir greitai pradedantys bodėtis jau patirtais.”²⁵ Turima omenyje ne tik materialųjį aspektą, bet ir žmogiškąjį. Kūrėjas nuolat kurdamas tampa įkaitu. Kaip suspėti paskui nežmonišką vartojimo tempą? Kaip prisitaikyti ir nuolat pateikti kažką naujo, įdomų ir savitą produktą? Be prisitaikymo ir lėkimo pasroviui “Įžymybė” šioje postmodernioje visuomenėje labai greitai tampa atgyvena, niekam nebeįdomiu ir suvartotu asmeniu. Įdomi ir apibendrinanti temą Š. Saucos mintis apie ta, ką menas duoda žmogui: „Menas, būdamas visiškai nereikalingas (nenaudingas) žmogui, praverčia tuo metu, kai žmogui, darančiam, vartojančiam ir kaupiančiam be galo reikalingus (naudingus) daiktus <...> kyla idiotiškas klausimas, prieš kurį jis pasijaučia labai bejėgis: „O kuriems velniams?“ Jeigu tai, kas taip reikalinga, pasirodo beprasmiška, tai gal tai, kas akivaizdžiai nereikalinga, turi turėti prasmę (dėl pusiausvyros)?“²⁶

²² Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/naujiena/547884/club-27-nepaaiskinamas-fenomenas-kodel-zvaigzdes-mirsta-27-eriu-metu/2>, [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gegužės 30d.]

²³ Prieiga per internetą: <http://www.postscriptum.lt/nr14-mazumos-ir-subkulturos-2008/apie-maisto-pazadus-vartotoju-pasaulyje>, [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gruodžio 7d.]

²⁴ Bauman, Z. Globalizacija: *Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 128 - 129.

²⁵ Bauman, Z. Globalizacija: *Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002. Psl. 129

²⁶ Sudarytojas Andriuškevičius, A. *72 lietuvių dailininkai – apie DAILĘ*. Vilnius: VDA leidykla, 1998. Psl. 236.

Ižmybės kultas ir jos savidestrukcija

Ižmybės statusą turintis žmogus, nesvarbu kokios meno krypties atstovas jis būtų, neišvengiamai yra priklausomas nuo tam tikros jį „vartojančios“ visuomenės dalies. Sparčiai tobulėjant informacijos sklaidai bei technologijoms, visuomenei žinomų žmonių, ar „ižmybių“ skaičius nuolat didėja. Be abejo, didelė dalis tokių „žvaigždžių“ užgęsta labai greitai ir tai akivaizdžiai matyti, stebint, pavyzdžiui, populiarias televizijos laidas ar realybės šou. Pranašiškas A. Warholo (1989) posakis: „Ateityje visi bus ižymūs... penkiolika minučių“. Dėmesys, šlovė, pinigai – vieni pagrindinių motyvų siekiant įgyti ižmybės statusui. Be abejo, šios paskatos nereiškia, jog jos turi tik teigiamų, materialinį gerbūvį kuriančių savybių.

Išgarsėjęs žmogus kartu įgauna ir priklausomybę visuomenės dėmesiui, kurios vėlesnė pasekmė neretai turi neigiamų, destruktivių pasekmių. L. Donskis išskiria priklausomybę nuo medijų, būtinybę reprezentuoti save sensacijos lygmenyje. Tai viena medalio pusė. Neretai žmogus nesusitvarko, neapskaičiuoja savo pajėgumo to dėmesio asmeniniam suvartojimo poreikiui. Arba neįsisamonina, jog žinomumas yra laikinas, senstantis ir nepastovus. „Likvidus modernusis protas ilgalaikiuose išpareigojimuose ižvelgia pavergimą, nuolatiniuose santykiuose – varžančią priklausomybę. Tas protas neigia teisę į erdvės ir laiko ryšius bei saitus. Likvidžios modernybės vartotojų racionalumas negali pateisinti nei jų poreikio, nei naudos. Ryšiai ir saitai padaro žmonių santykius „negrynus“ – lygiai taip pat jie sugadintų bet kokį vartojimo aktą, suponuojantį greitą pasitenkinimą ir panašiai greitą suvartoto objekto pasenimą.“²⁷

Kita priklausomybės rūšis, kaip pasekmė pirmosios, yra narkotikai, alkoholis ir kitos psichotropinės medžiagos. Tai natūrali reakcija ar išėitis, kurios griebiamasi bandant pabėgti nuo per didelio visuomenės skiriamo dėmesio. Depresija, dvasios vienatvė, kūrybinės energijos išsekimas – tai tik keletas prie priklausomybės vedančių pasekmių.

Muzikiniame pasaulyje pavyzdžių ieškoti nesunku. Kaip viename interviu pasakė Jim Morrison: „Aš manau, kad didžiausio pakilimo ir didžiausio nuopolio taškai yra vienodai svarbūs. Aš noriu laisvės išbandyti viską! Nors kartą, bet viską patirti!“²⁸ Toks pasisakymas turi hedonizmo užuomazgų, kai žmogaus gyvenimo tikslas yra patirti kuo daugiau malonumų. Hedonizmas – (gr. hedone – malonumas) etikos (mokslas, tiriantis morale) teorija, teigianti, kad aukščiausias gėris ir žmogaus elgesio dorovinis kriterijus yra malonumas.²⁹ Dalis J. Morrison gerbėjų, muzikos kritikų laikė jį „<...> psichoseksualių egzorcistų, masinio libido sugėrėju, polimorfiškai perversiškai

²⁷ Bauman, Z. *Likvidi meilė. Apie žmonių ryšių trapumą*. Vilnius: Apostrofa, 2007. psl. 91.

²⁸ Sudarytojas Beitaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakaru roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994. Psl. 9.

²⁹ Fürst, M; Trinks, J. *Filosofija*. Vilnius: LUMEN leidykla, 1995. psl. 38 .

infantiliai seksualiu pranašu<...>.”³⁰ Tai priklausomybė ne tik nuo dėmesio, bet ir psichotropinių medžiagų.

Dar vienas pavyzdys, Kurt Cobain. Dėmesio ir jo muzikinio talento įvertinimo troškimas vertė jį ilgai ir kruopščiai dirbti muzikos kūrimo srityje. Išleidus albumą “Nevermind” (1991), jį ir jo grupę “Nirvana” užgriuvo pasaulinė šlovė ir pripažinimas. Hitas “Smells like teen spirit” buvo toks populiarus, jog muzikantas pradėjo jo nekęsti. Vartotojiškoji visuomenė tarsi užklįjavo etiketę. Ši daina turėjo skambėti kiekvieno koncerto metu, taip prarasdama savo unikalumą ir tapdama “nuvalkiota” daina. Panašiai ir vizualiaame mene: „Tačiau pirmiausia afekto nunykimas išryškėja žmogaus figūros vaizdavime, ir akivaizdu, kad tai, ką esame sakę apie objektų suprekinimą, ne mažiau galioja ir Warholo žmogiškiems subjektams: „žvaigždėms“ (kaip Marilyn Monroe), kurios suprekinamos ir paverčiamos savo pačių įvaizdžiais.“³¹

Visą savo trumpą karjerą Kurt Cobain turėjo kovoti su žiniasklaida ir skirtingai nei J. Morrison, viešumos vengė. Toks bėgimas privedė prie beatodairiško heroino vartojimo, kuris galų gale baigėsi savižudybe. “Aptiktas heroino kiekis buvo toks didelis, kad <...> būtų išgyvenęs ne ilgiau, nei prireikė šūviui paleisti. <...> Kurtas Cobainas sugebėjo nusižudyti dukart, panaudojęs du vienodai mirtinus būdus.”³² Dar vienas pavyzdys, tai Brian Jones. Viename interviu apie jį Keith Richards pasakė: „Brajanas buvo keistas vyrukas. Aukščiausios klasės kompozitorius. Ėmė regzti intrigas, skaldyti grupę. Per metus turėdavome po 340 koncertų, pavargdavom, tad Džonso pokšteliai ėmė darytis nebepakenčiami. Ligoninė jo jau seniai buvo pasiilgusi. Įtampa augo. Brajanas pabandė nusižudyti ir po to jau nebeatsigavo. Metėsi į narkotikus, į lėtos mirties glėbį.“³³ Žinomumo išsaugojimas – tai nuolatinis darbas, šiuo atveju scenoje. Kaip vieną iš pagalbinių priemonių Keith Richards įvardijo: „Įsivaizduokit – birzginatė 350 dienų per metus. Netrukus pasiekiate tokią stadiją, kad sėdėdami grimo kambaryje su kažkokiais kitais muzikantais pavargusiu balsu sakote: „Dabar reikės nuvažiuoti 500 mylių ir rytoj du kartus koncertuoti. Bet jau visai nebeturiu jėgų. Kaip jūs išigudrinatė taip dirbti metų metais?!“ O jie ramiausiai atšauka: „Še, paimk porcijėlę“.“³⁴

Taigi, susiformuoja du priklausomybių tipai: dėmesio ir svaigalų. Abi jos veda žmogų, šiuo atveju “Garsenybę” į savidestrukciją ir mirtį. Visi tapybos ciklo “27-erių Klubas” portretuojami

³⁰ Sudarytojas Beitnaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakarų roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994. Psl. 6.

³¹ Sudarytoja Žukauskaitė, A. *POST/MODERNIZMAS*. Kaunas: Kitos knygos, Meno parkas, 2006. Psl. 46.

³² Cross, C. *Sunkiau nei dangus: Kurto Cobaino biografija*. Vilnius: Versus aureus, 2012. Psl. 383.

³³ Prieiga per internetą: <http://www.rollingstone.com/music/news/keith-richards-in-1988-the-rolling-stone-interview-19881006>, [interaktyvus], [žiūrėta 2013 lapkričio 26d.]

³⁴ Sudarytojas Beitnaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakarų roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994. Psl. 95.

muzikantai buvo daugiau ar mažiau nuo to priklausomi. Šio darbo tikslas yra gilintis į psichologines dėmesio pertekliaus pasekmes žmogui. Naivu būtų galvoti, kad šiuos talentingus muzikantus pražudė narkotinė ar alkoholio priklausomybė. Pirma veiksmas, po to atoveiksmis. Vartotojiška visuomenė yra žiauri ir nepasotinama. Išlieka tik stipriausi, o jautresni ir silpnesni “sudega” arba susinaikina. Apmąstant tai, iškyla klausimas: kas pirmesnis – priežastis ar pasekmės?

27-erių klubas

Mistiškasis „27-erių Klubas“ – tai grupė talentingų ir garsių muzikantų, kurie mirė būdami 27-erių metų amžiaus. Verta paminėti, jog Jean-Michel Basquiat yra žinomas labiau kaip dailininkas, bet be tapybos, kūrė ir muziką (buvo suformavęs grupę „Gray“). Basquit išgarsėjo savo graffiti tapyba: „<...> Savamokslis.<...> Kūriniai ekspresyvūs, ryškių spalvų, impulsyvaus potepio ar kontūro, dramatiški (vyrauja kančios, mirties motyvai), juose gausu subkultūros simbolių <...>.“³⁵

„Klubo“ pavadinimas suformuotas septintajame dešimtmetyje, kai iš gyvenimo pasitraukė daug perspektyvių ir šlovės viršūnėje esančių muzikos atlikėjų. Tokių kaip Brian Jones, J. Joplin, J. Morrison, J. Hendrix ir kt. Legendomis ir mitais apipintos asmenybės padarė įtaką ne tik savo, bet ir ateinančioms kartoms, kaip pavyzdžiui R. Johnson: „Kai kurių kritikų rokenrolo krikštateviu laikomo Johnson‘o vokalas, gitaros stilius įtakojo visą eilę muzikantų, tarp kurių - Muddy Waters‘as, „Led Zeppelin“, „The Rolling Stones“, Johnny Winter‘is, Jeff‘as Beck‘as ir Eric‘as Clapton‘as <...>“³⁶.

Tuo metu (septintajame dešimtmetyje, aut.) pradėjo formotis postmodernizmo užuomazgos, vyko hipių judėjimas, Vietnamo karas. „Mes norime turėti laiko gyvenimui ir meilei. Gėlės, barzdos, ilgi plaukai, narkotikai, visa tai antraeiliai dalykai... Būti „hip“ – tai visų pirma būti žmonijos bičiuliu. Tuo, kuris bando pažvelgti į pasaulį naujai, nehierarchiškai: būti neprievartos šalininku, gerbiančiu ir mylinčiu gyvenimą, puoselėjančiu tikrąsias vertybes ir tikrus kriterijus, vertinančiu laisvę labiau nei autoritetą, kūrybą labiau nei gamybą, bendradarbiavimą, o ne konkurenciją... Paprasčiausiai mielam ir atviram, vengiančiam daryti blogą kitiems, štai kas svarbiausia...“³⁷ Pasak F. Jameson, žvelgiant iš šių dienų perspektyvos „Šioje sparčiai

³⁵ Visuotinė Lietuvių Enciklopedija II, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2002. psl. 696.

³⁶ <http://www.music.lt/lt/grupe/Robert-Johnson/3489/>

³⁷ Baudrillard, J. *Vartotojų visuomenė: mitai ir struktūros*. Kaunas: Kitos knygos, 2010. psl. 234.

besiplėtojančioje tradicijoje „Beatles“ ir „Rolling Stones“ dabar atstovauja aukštojo modernizmo etapui.³⁸

Kiekvienas „27-erių Klubas“ muzikantas buvo išskirtinė ir ryški asmenybė. Kiekvieno jų atliekama muzika, gyvenimo būdas, propaguojamos idėjos unikalios, su savo laikmečio ženklais ir simbolika. Kuriant tokio pobūdžio tapybinę kolekciją, būtina gilintis ne tik į atskiros asmenybės biografinius niuansus, bet ir apžvelgti to laikmečio kultūrinį gyvenimą, muzikinį pasaulį, vyravusias madas ir meno kontekstą tame laikotarpyje. Tapant kiekvieną muzikantą atskirai, būtina išsiginčyti į jo kurtą muziką, dainų tekstus. Tai tarsi pagalbiniė priemonė suteikiant kiekvienam jų savitą, tik jam, ar jo laikmečiui būdingą vizualią aplinką, su savitais ženklais ir spalvinėmis variacijomis.

Simbolika apima labai plačias erdves: nuo muzikinio skambesio iki drabužių dizaino. Kiekvienam paveikslui kompoziciniams variantams įtakos turi vaizduojamo personažo atliekama muzika ir žodžiai, biografiniai duomenys apie asmenybės kaip individualaus žmogaus charakterio bruožus, jo pasaulėžiūrą, aprangą, filosofiją ir t.t. Tai labai platus pasirinkimo spektras, kurį būtina susiaurinti iki minimalių detalių, kurios akivaizdžiausiai atspindi ir padeda žiūrovui susiorientuoti tapybiniame pasakojime.

Kaip sužinojusi apie Kurt Cobain mirtį „Aberdeen Daily World“ korespondentui pasakė Kurt mama: „Dabar jis mirė ir prisidėjo prie to kvailo klubo. Sakiau jam to nedaryti. <...> Ji kalbėjo apie sutapimą, kad Jimi Hendrixas, Janis Joplin, Jimas Morrisonas ir Kurtas Cobainas mirė būdami dvidešimt septynerių.“³⁹

Žinoma, „27-erių klubas“ – tai mitais ir legendomis apipinta populiarių muzikantų grupė. Nėra moksliskai įrodyta, jog tokia amžiaus riba gali būti kritinė ir pavojinga kuriančiam asmeniui. 27-eri metai yra keista amžiaus riba. Tai logiškai nepaaiškinamas reiškinys, keliantis įvairiausių minčių ir svarstymų, verčiantis patikėti mistiniais dalykais. Statistikas Adrian Barnett iš Australijos Queensland universiteto paneigė mitą, kad 27-eri metai atlikėjams yra kritinė riba.

Žurnale „British Medical Journal“ jis teigė: „27 Klubas mitas teigia, jog muzikantai yra linkę mirti 27-aisiais gyvenimo metais, tačiau mūsų rezultatai rodo, jog tėra padidėjusi rizika nuo 20-mečio iki 40-mečio. Šis tyrimas turėtų būti pristatomas tarptautiniu mastu, nes žinant kokią plačią naudą žmonėms atneša muzika, jos kūrėjus reiktų išlaikyti gyvus ir darbingus kiek įmanoma ilgiau. <...> Studija atskleidžia, jog *Klubas 27* idėja buvo iškelta pasitelkus tikimybių teoriją ir spėliones. Mes radome įrodymų, kad 8-ajame dešimtmetyje bei 9-ojo dešimtmečio pradžioje muzikantų nuo 20 iki 40 metų mirtingumas buvo padidėjęs. Tai buvo gana žymu, nes vėliau šios amžiaus grupės narių mirtingumas akivaizdžiai sumažėjo. Tokius skirtumus galėjo lemti geresnis

³⁸ Sudarytoja Žukauskaitė, A. *POST/MODERNIZMAS*. Kaunas: Kitos knygos, Meno parkas, 2006. Psl. 37.

³⁹ Cross, C. *Sunkiau nei dangus: Kurto Cobaino biografija*. Vilnius: Versus aureus, 2012. Psl. 382.

gydymas nuo priklausomybės narkotikams arba muzikos scenos pasikeitimai – būtent tuo laikotarpiu hard roką keitė 9-ajame dešimtmetyje dominavusi pop muzika.”⁴⁰

Individualybė ir būtis

Filosofas Stanislovas Juknevičius kaip vieną jauno žmogaus savižudybės priežasčių įvardina, jo pasimetimą šiandieniniame pasaulyje: „Kai kurie žmonės patiria dvasinį diskomfortą, nerimą, skausmą todėl, kad neranda gyvenimo prasmės. <...> Kai kurių žmonių integracija į visuomenę yra tariama, o jų ego taip ir neatrado savasties.“⁴¹ Jauno žmogaus nesugebėjimas prisitaikyti prie šių dienų vartotojiškos visuomenės, jos deklaruojamų vertybių sukelia žmogui psichologinį diskomfortą. Postmoderni kultūra išaukština asmens individualumą kaip vertybę. Tačiau integracija į visuomenę yra neišvengiama bet kuriuo atveju, tad susiformuoja priešprieša. „Postmodernioje kultūroje gausu pasisakymų apie individualumą ir individualybes. Labai dažnai teigiama, kad šiandien visi turi būti individualūs unikumai ir išsiskirti iš visuomenės. Tik klausimas kaip tai padaryti? Individualybės troškimas postmodernųjų individą ragina užsidaryti savyje, t.y.: asmeniškume ir privatumė.“⁴² Užsidarymas, saviizoliacija – žmogaus tam tikras savęs psichologinis naikinimas.

Dvi priešpriešos: integracija į visuomenę ir individualus pasaulis. Jaunam žmogui tai sunkus sprendimas. Jis paliekamas asmeniškam pasirinkimui. Kūrybingas žmogus tokiaame interesų konflikte „prisidengia“ kūryba, o kokia išeitis galima gyvenimo prasmės nerandančiam „paprastam“ žmogui? Tai vienas pagrindinių egzistencializmo nagrinėjamų klausimų. Žmogus visais laikais ieškojo atsakymo į šį klausimą, bet nesėkmingai. Kaip vienas iš išeities taškų būtų: savo individualumo atradimas ir pritaikymas visuomenės poreikiams.

Tikslų ir uždavinių išsikėlimas gyvenimui, savęs pažinimas ir išlaikomas atstumas nuo masių. Tai viena galimybių kompromisui. Kaip mėgo sakyti Jean – Michelis Basquiat (1960 - 1988): „Same Old Shit – „tas pats senas šūdas.““⁴³ Viskas priklauso nuo žmogaus: ar jis turi individualių jėgų keisti savo gyvenimą, ar viskam pasiduoti ir tapti dar vienu „suvartotu“ visuomenės, žmogumi.

⁴⁰ Prieiga per internetą: <http://www.telegraph.co.uk/health/healthnews/8967701/Amy-Winehouse-and-Kurt-Cobain-may-have-died-aged-27-but-its-not-a-doom-laden-age-for-musicians-research.html> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gruodžio 3d.]

⁴¹ Prieiga per internetą: <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/366-stanislovas-juknevicius-saviudyb-kaip-dezintegracija-laiptai-pragar-2> , [interaktyvus], [žiūrėta 2014 sausio 3d.]

⁴² Bauman, Z. *Thinking Sociologically*. Oxford UK and Cambridge USA: Blackwell, 1993. Psl. 72.

⁴³ Dempsey, A. *STILIAI, JUDEJIMAI IR KRYPTYS*. Lietuviška laida, „Presvika“, 2004. Psl. 272.

ŽMOGAUS VIZUALIZAVIMAS POPMENE

„Ižymus“ žmogus poparte

„Dabar šis terminas (popartas, aut.) vartojamas dviem atvejais: vaizduojamojo meno kryptį pavadinti ir platesne reikšme – populiariajai muzikai, grožinei literatūrai, apskritai literatūrai apibūdinti.“⁴⁴ Popmenas skirstomas: „Popmeno objektai (komiksai, vartojimo prekės, ižymybių portretai, reklama, pornografija) ir popmeno temos („prasto skonio“ meno, su Amerikos kultūra ir buitimi susijusių dalykų, priemiesčių, amerikietiškos svajonės mitų ir tikrovės iškėlimas).“⁴⁵

Žmogaus vaizdavimas yra neatsiejama poparto dalis. Ypatingai „Žvaigždės“ statusą turinčio asmens. Prekės vartojimą įtakoja reklama, o jos sėkmę lemia populiarus ir visiems žinomas veidas. Ižymybė, kad ir kokios profesijos ar visuomenės klasės atstovė būtų yra atpažįstama, viliojanti ir perkama. Noras susitapatinti, galbūt būti madingam, skatina jos vartotojiškumą. Popmeno dailininkams tai puiki niša savo darbų „skaitomumui“ didinti, ironizuoti ir kalbėti žiūrovui apie visuomenėje vykstančius negatyvius reiškinius.

„Popartas nori būti banalumo menu (būtent dėl to jis save vadina populiariuoju, liaudies menu): tačiau kas yra banalumas, jei ne metafizinė kategorija, moderni didingumo kategorijos versija? Objektas tampa banalus tik tai naudojamas, tuo momentu, kai jis tarnauja. Objektas liaujasi būti banalus nuo tada, kai tampa ką nors reiškiančiu: taigi matėme, kad šiuolaikinio objekto „tiesa“ yra ne tarnauti, bet reikšti; juo manipuliuojama ne kaip instrumentu, bet kaip ženklu. Ir geriausių poparto pavyzdžių sėkmė yra tai, kad jie parodo būtent šią tiesą.“⁴⁶

Kaip puikus pavyzdys: Jeff Koons porcelianinė Michael Jackson skulptūra ant kelių laikanti beždžionę. Tai sarkastiškas kūrinys į dienos šviesą metantis metaforišką kaltinimą visuomenei: ką gali iš žmogaus padaryti beatodairiškas jo vartojimas. Kai peržengiamos net natūralios gamtos dėsnų ribos (plastinės operacijos), kai žmogaus evoliucija įvykdoma jo paties rankomis. Iš juodaodžio virstama baltaodžiu. Tokie veiksmai turi vienintelį logišką paaiškinimą – žmogus siekia išlaikyti savo žvaigždės statusą bet kokiomis priemonėmis. Geriausias sprendimas per šoko sukėlimo būdą. Beždžionė tai puikiai vizualizuoja. Tai konceptualiai išpildytas kūrinys, atskleidžiantis garsaus asmens ir jį garbinančios minios tarpusavio tragizmą.

⁴⁴ Dempsey, A. *STILIAI, JUDĖJIMAI IR KRYPTYS*. Lietuviška laida, „Presvika“, 2004. Psl. 220.

⁴⁵ Dempsey, A. *STILIAI, JUDĖJIMAI IR KRYPTYS*. Lietuviška laida, „Presvika“, 2004. Psl. 220.

⁴⁶ Baudrillard, J. *Vartotojų visuomenė: mitai ir struktūros*. Kaunas: Kitos knygos, 2010. psl. 145.



Jeff Koons „Michael Jackson and bubbles“ (1988m.)



Rob Pruitt „Andy Warhol“ (2011m.)

Kitas pavyzdys: Rob Pruitt skulptūra, vaizduojanti popmeno atstovą A. Warhol. Tai New York, Union Squer'e pastatytas paminklas, savo blizgesiu ir skulptūrine išraiška puikiai atspindintis šio popmenininko asmenybę bei kūrybą. Blizgesys, pirkinų krepšelis – tai užuomina į A. Warhol'o kaip dizainerio profesiją, jo atstovautą popmeno srovę. „Andy Warholas <...> kasdien nupiešdavo šimtus batų reklamos užsakymams. Palengva jis pradėjo suteikti batams įžymybių – aktorių ar kitų aukštuomenės atstovų – charakterio štrichų, taip suasmenindamas savo piešiamus objektus ir paversdamas juos „gyvais“ individualais. Savo subtiliu braižu Warholas pagavo pačią Elvio Prestley ar Mae West esenciją ir naujai įkūnijo į tokį paprastą, bet ypač gerai parduodamą objektą. „Produktas kaip asmenybė – asmenybė kaip produktas!“⁴⁷ Šiam kūrinui apibūdinti tinka citata iš Amy Dempsey enciklopedinio moderniojo meno vadovo „STILIAI, JUDEJIMAI IR KRYPTYS“: „Pop“ demaskuoja kūrybos originalumo mitą ir atspindi popmuzikos, popmeno, popžvaigždžių, dailininkų kaip popžvaigždžių iškilimą. Tai paminklas tiems, kurie pirmieji pasitelkę žiniasklaidą iš paprastų žmonių pasivertė stabais.“⁴⁸

„Dėl savo palankumo objektams, dėl begalybės „prekinių“ objektų ir maisto produktų, taip pat dėl savo komercinės sėkmės, popartas yra pirmasis menas, kuris tiria savo, kaip „paženklinto“ ir „vartojamo“ objekto, statusą.“⁴⁹

⁴⁷ Devita, L. *GARSO GĖLĖS. Hipiškosmuzikos ir laisvų menostudijų kaleidoskopas*. Vilnius: MINTIS, 2012. Psl. 235.

⁴⁸ Dempsey, A. *STILIAI, JUDEJIMAI IR KRYPTYS*. Lietuviška laida, „Presvika“, 2004. Psl. 282.

⁴⁹ Baudrillard, J. *Vartotojų visuomenė: mitai ir struktūros*. Kaunas: Kitos knygos, 2010. psl. 143.

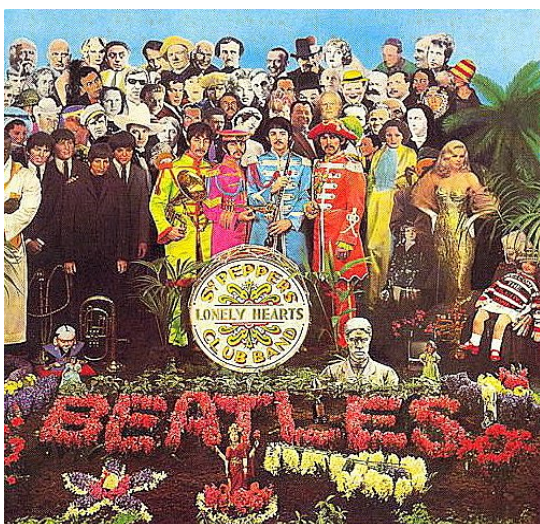
Veidas - prekė

Įžymaus asmens, „Garsenybės“ pagrindinis atpažįstamumo ir perkamumo vienetas yra veidas. Tai jo reklama, įvaizdis. Jis turi savo vartotojus ir pirkėjus. Glaudžiai su tuo yra susijusi fotografija. „Žvaigždžių“ nuotraukos, ypač kompromituojančio turinio, kainuoja pasakiškus pinigus. Daugelis garsių asmenų, per fotografiją (paparacių) grįžta arba iškrinta iš vartojamųjų aukštumų.

Muzikantų portretų fotografijos naudojamos kompaktinių plokštelių viršelių kūrimui. Ši sritis popdailininkams, fotografams, dizaineriams yra puiki niša kūrybiniams ieškojimams ir saviraiškai. Tai ir puiki reklama dailininko kūrybai, kadangi muzikiniai įrašai neretai išleidžiami milijoniniais tiražais. Popmeno atstovas A. Warhol buvo ne išimtis: „Andy Warholas, sukūręs plokštelių viršelius grupėms „Velvet Underground“, „Roling stones“, Arethai Franklin ir daugeliui kitų.“⁵⁰

Muzikinių plokštelių kūrybinis apipavidalinimas prasidėjo nuo roko muzikantų iniciatyvos septintojo dešimtmečio pabaigoje. Pirmuoju savarankišku, pačių muzikantų sukurtu vinilinės plokštelės viršeliu yra laikomas grupės „The Beatles“ - „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“ 1967 metais. Nuo to laiko fotografai, profesionalūs dailininkai tapo tolygiais plokštelių kūrėjais. Kadangi vinilo apklanka, kaip ir žmogaus veidas reprezentuoja turinį, jis tapo neatsiejama komercine muzikinio pasaulio dalimi.

Kaip pavyzdžius pateikiu du vinilinių plokštelių viršelius: „The Beatles“ - „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“ (1967) ir „Blur“ – „The Best Of Blur“ (2000). Pirmojo autorius Peter Blake – poparto atstovas, o antrojo Julian Opie (g. 1958) – neopoparto, jaunosios kartos dailininkas.



Peter Blake
„Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“ (1967)



Julian Opie
„Blur“ – „The Best Of Blur“ (2000)

⁵⁰ Devita, L. GARSO GĖLĖS. *Hipišką muzikos ir laisvų menostudijų kaleidoskopas*. Vilnius: MINTIS, 2012. Psl. 218.

P. Blake sukurtas grupės „The Beatles“ vinilinės plokštelės „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“ apklankas, tai tarsi koliažas fotografijoje. Jame nėra nieko primontuoto, kadangi visos pavaizduoto orkestro „kviestinės žvaigždės“ buvo specialiai fotografuotos ar naudoti jų portretai. „Kadangi psichodelinėje eroje nebuvo nieko neįmanomo, klausytojų gretose pasirodė Oscaras Wilde’as, Lewisas Carrollas, Bernardas Shaw, Sri Yoganada, Carlos Gustavas Jungas, Marlonas Brando, Bobas Dylanas, Karleinzas Stockhausenas, Marlene Dietrich bei daug kitų įžymybių.“⁵¹ Gautos jų fotografijos priklijuotos ant natūralaus žmogaus dydžio kartonų, kompoziciškai išdėstytos ir pakvietus „The Beatles“ narius, nufotografuotas galutinis variantas. Šalia „kartoninių žvaigždžių“ buvo pastatytos ir ketveriukės vaškinės figūros, tarsi apmąstančios ir žvelgiančios į save iš praeities.

Neopopartas – kompiuterinės grafikos amžius. Britų pop-rok grupės „Blur“ muzikinio albumo viršelio „The Best Of Blur“ kūrėjas, žinomas kaip kompiuterinės grafikos ir žaislinių skulptūrų autorius, J. Opie. Kompaktinei plokštei apipavidalinti pasirinkta grupės narių fotografija, kuri kompiuterinės grafikos pagalba transformuota kaip neopoparto paveikslas. Jis tarsi komikso fragmentas, lengvai išimamas ir atpažįstamas. Animaciškai vizualizuoti muzikantų veidai tarsi pritaikyti masinei konvejerinei gamybai ir vartojimui.

Prieduose surinkti kitų menininkų darbai toliau plėtoja „veidas - prekė“ potėmę. Nuo popmeno, ekspresionizmo iki egzistencializmo. Daugelyje meno srovių veidas yra svarbus vaizdavimo objektas. Ne tik kaip pakeliantis kūrinio vertę ar kainą, bet kaip žmogaus būties analizės forma. Pvz.: Marlene Dumas (žiūrėti prieduose) egzistenciniai portretai. Jokio perdėto grožio, potėpis grubus, kukli spalvų skalė. Taip ji tarsi užčiuopia pačią būties esmę, žmogaus egzistencinį tragizmą, o ne antraeilus: „įžimybės“ statusą, grožio, pasitenkinimo dalykus. Arba Šarūno Saukos autoportretas, horizontalus, miego – susimąstymo būsenoje. Išgyvenantis suvokimo kančią: „Nuosekliai dirbdamas aliejinės tapybos technika <...> Sauka pasimėgaudamas (ypač pasimėgaudamas savo kančia) eksplotuoja baimes ir suvokimo problemas, kankinančias ne vieną radikaliojo postmodernizmo adeptą.“⁵²

Lucian Froid darbas: “Portrait of Queen Elizabeth II”, nepataikavimo užsakovui ir žiūrovui pavyzdys; Francis Bacon: “Study after Velazquez”, interpretacija, vizualizuojanti žmogaus skausmą, paniką, besislepiančią po šaukiančia kauke. Ryan Hewett vaikų, jaunuolių portretai, jų egzistencinė, rasinė, socialinė problematika. Ryškios spalvos, potepio monumentalumas – nuoroda į kiekvieno asmens individualybę bei laisvę. Portretinių išraiškų be galo daug, nes kaip minėta, veidas – paklausi prekė.

⁵¹ Devita, L. *GARSO GĖLĖS. Hipiškąsmuzikos ir laisvų menostudijų kaleidoskopas*. Vilnius: MINTIS, 2012. Psl. 218

⁵² <http://www.culture.lt/Lietuva/esme/page1.htm> [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gruodžio 3d.]

KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

Darbo temos pasirinkimas

Mano kūrybai labai svarbus egzistencialistinis menas. Jis įtakoja ne tik vizualaus meno, bet ir literatūros, kino tematikos pasirinkimą. Egzistencialistinė filosofija buvo pagrindinis bakalaurnio darbo temos pasirinkimo motyvas. Remdamasis A. Camiu ir J.P. Sartre kūryba sukūriau trijų darbų kolekciją. „Egzistencializmas yra subjektyvi filosofija, pradine pozicija laikanti individualų požiūrį. Tai filosofija, kuriai rūpi žmogaus Aš ir jo gyvenimas. <...> Iš esmės egzistencializmas yra maišto filosofija. Jos dėmesio centre – individo ir egzistencijos problemos.“⁵³ Egzistencialinė filosofija įkvepia ir šiandien, todėl ją remiuosi kurdamas „27-erių Klubo“ tapybinę kolekciją.

Nuo tapybos neatsiejama mano gyvenime yra muzika, ji įkvepia, papildo emocinį susikoncentravimą. Vizualinei išraiškai įtakos turi tapomų muzikantų biografijos, dokumentiniai bei meniniai filmai “The Doors”, “Last Days”, “Take in Woodstock” ir tt.; kompaktinių plokštelių vršeliai, kaip “The Beatles” – “Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band”, “Blur” – “The Best Of Blur” ir daugelis kitų, bei grožinė literatūra. Ieškodamas naujų temų kūrybai, susidomėjau popmenu ir vienu ryškiausių jo atstovų, būtent A. Warhol. Jo sukurti M. Monroe, E. Presley portretai buvo įdomus ir naujas potyris. Pradėjau domėtis postmodernizmo ir vartotojiškos visuomenės temomis. Taip grįžau prie senos idėjos vizualizuoti “27-erių Klubo” muzikantus, juolab kad visai neseniai (2011m.) jį papildė viena ryškiausių ir talentingiausių šių dienų muzikančių – A.Winehous.

Populiarioji muzika turi neabejotiną įtaką ne tik vizualiam menui, bet ir visam kultūriniam laikotarpiui, t.y. ; postmodernizmui. “Postmodernizmas [lot. *post* – po + modernizmas]”.⁵⁴ Pasak filosofo F.Jameson, postmodernizmo pradžia galima laikyti šešto dešimtmečio pabaigą – septintojo pradžią. “Visa kas vyko po to, (po modernizmo – aut.) įgijo empirišką, chaotišką ir heterogenišką pavidalą.”⁵⁵ “ <...> muzikoje Johno Cage’o laikotarpis, taip pat vėlesnio klasikinio ir “populiarių” stilių sintezė, kuria pasižymi Philipo Glasso ir Terry Riley’o kūryba, be to, tokių grupių kaip “Clash”, “Talking Heads” ir “Gang of Four” atliekamas pankas ir naujoji roko banga <...>.”⁵⁶

Temos pasirinkimui bei plėtotei formuoti padėjo šie užsienio dailininkai: Andy Warhol (g.1928 - 1987), Peter Blake (g.1932), Jeff Koons (g. 1955), Ray Johnson (g. 1927 - 1995), Bryan Organ (g. 1935), Francis Bacon (g. 1909 - 1992), Marlene Dumas (g. 1953) ir kt.

⁵³ Raeper, W; Smith,L. *Po idėjų pasaulį.(antras leidimas)* Vilnius: Alma littera, 1996. psl. 71.

⁵⁴ Dailės žodynas. Vilnius: VDA leidykla, 1999. psl. 338.

⁵⁵ Sudarytoja Žukauskaitė, A. *POST/MODERNIZMAS*. Kaunas: Kitos knygos, Meno parkas, 2006. Psl. 37.

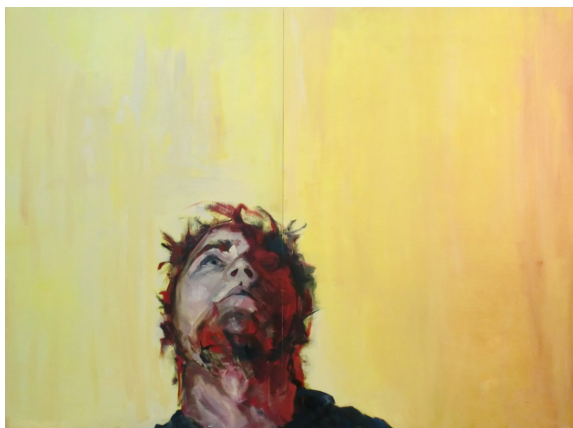
⁵⁶ Jameson, F. *Kultūros posūkis. Rinktiniai darbai apie postmodernizmą (1983 - 1998)*. Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2002. Psl. 15.

Taip pat Lietuvos dailininkai, kaip Šarūnas Sauka (g. 1958), Žygimantas Augustinas (g. 1973), Henrikas Natalevičius (g. 1953), Paulius Arlauskas (g. 1965).

Darbo temos vystymas, kūrybiniai bandymai

Temos paieškoms ir kūrybiniams bandymams neišvengiamos įtakos turėjo apgintas (2012 m.) bakalauro diplominis darbas „Asmeninės egzistencijos autoportretai“. Noras vaizduoti ir tapybine raiška save analizuoti kyla iš to, jog mano kūryba ir būtis, pasaulėžiūros regimybė, prasideda būtent nuo asmeninės egzistencijos suvokimo.

Tai privertė susimąstyti apie žmogaus vartojimą, savęs „atidavimą“ kitiems. Neišvengiamą savo individualybės praradimą šioje vartotojiškoje visuomenėje. Tokiomis aplinkybėmis sukūriau pirmuosius darbus „Autoportretas 1; 2; 3“ (žiūrėti 1;2;3 pav.). Nutapiau save egzistencinio sustingimo būsenoje, apmąstymuose, bereikšmėje tylioje erdvėje, visą dėmesį koncentruodamas į savąjį „Aš“.



(1 pav.)



(2 pav.)



(3 pav.)

Pagrindui naudoju kartoną, kaip plokštumą, kurioje lengviausia eksperimentuoti formuojant tapybinius paviršius. Naudoju akrilinius ir aliejinius dažus. Akrilą kaip „masinę“ plotų dengimo priemonę, o aliejinius dažus, vėlesniems etapams: veidų formavimui, detalizavimui, fonų sutvarkymui.

Vieną autoportreto bandymą padariau abstrakčios tapybos maniera (žiūrėti 3pav.), tačiau toks tapybos stilius ir plastika neatitiko mano kūrybinių lūkesčių ir siekiamo vizualaus rezultato.

Vėliau, ieškodamas kitų temų, susimąsčiau apie tai, ką aš pats vartoju kiekvieną dieną, kas yra tie „Mano“ vartojamieji. Perėjau kraštutinumą: nuo savęs pateikimo vartotojui, t.y. – žiūrovui, iki tapimo ne tik kūrėju, bet ir vartotoju. Būdamas jaunas menininkas susiduriu su problema: kaip išsaugoti save, išlikti kitokiu ir unikaliu, nesupanašėti su aplinka. Kaip netapti dar vienu „suvartotu“ asmeniu. Apgalvodamas savo dar pakankamai trumpą gyvenimą (man 27 metai - aut.), prisiminiau visada mane dominusį „27-erių Klubo“ mitą. Gimė temos vizualizavimo idėja. Juolab, kad daugelis to klubo „narių“ yra mano vartojamųjų sąrašė.

Nuo pat vaikystės domėjausi muzika, ypač intelektualiaja, roko, psichodelinio stiliaus. Nuolat būnant jos apsuptyje nejučia pradėdi domėtis šio muzikinio žanro korifėjais, „žvaigždėmis“. Tai ilgainiui įtakoja labai didelę gyvenimo dalį, pradedant skaitomomis knygomis, kino filmais, baigiant aprangos stilistika, bendravimo ypatumais ir panašiai. Vienas mėgstamiausių atlikėjų Kurt Cobain atvedė į pankiškąjį gyvenimo būdą, intensyvų gyvenimo ritmą, siekį išmėginti kuo daugiau ir kuo įvairesnių dalykų. Vėlesnė „meilė“ grupei „The Doors“, pasibaigus paaugliškiems ieškojimams ir brendimui, atvedė į daile, kaip gyvenimo pašaukimą.

Visada domėjausi žmogaus egzistenciniais klausimais, mano bakalauro darbe išanalizuotais pakankamai asmeniškai. Tačiau noras eksperimentuoti, ieškoti vis naujų aktualių temų, privertė apsisukti ties šia – jauno kuriančio žmogaus savidestrukcija šių laikų postmodernioje vartotojiškoje visuomenėje. „27-erių Klubo“ tematikos pasirinkimas nėra noras iliustruoti savo mėgstamus muzikos atlikėjus ar bandyti filosofuoti mistiškąja 27-erių metų amžiaus riba. Tikslas yra kitas: analizuoti vartotojiškos visuomenės santykį su individualiu žmogumi, gilintis į iškylančias šio reiškinių problemas, nustatyti jo svarbą visuomenės kultūriniam gyvenime ir jos raidoje. Kolekcijos koncepcijos aprašyme didelį dėmesį skyriau popmenui, mano nuomone glaudžiausiai su vartotojiškumu susijusiai meno srovei.



(4 pav.)
„Janis Joplin“. Drobė, aliejus. 120x100cm.2012m.



(5 pav.)
„Jim Morrison“. Drobė, aliejus. 102x100cm.2012m.

Suformulavęs temą, išsirinkau devynis vienus populiariausių muzikantų XX - XXIa. Tai: Robert Johnson, Brian Jones, Jimi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Dave Alexander, Jean Michael Basquit, Kurt Cobain, Amy Winehouse. „27-erių Klubas“ yra gausesnis, bet pastarieji devyni, mano nuomone, padarė didžiausią įtaką muzikos mylėtojų kartoms, atitinkamai jų gyventu laikotarpiu.

Atsirinkau kuo įdomesnes fotografijas, siekdamas pavaizduoti juos ne kaip švytinčias muzikines ikonas, bet asmenybes su savitais, nesudievintais bruožais. Popmeno kūrėjų darbai papildė informacinę bazę, reikalingą teorinei darbo daliai aprašyti. Tapybinės plastikos ir raiškos pavyzdžių ieškojau ekspresionistų, egzistencialistų kūryboje.

Persikeldamas piešinius ir tapydamas vadovavausi idėja, jog mano vaizduojamos įžymybės, kad ir kokios skirtingos realiame gyvenime buvo, visgi turi būti tapomos vienodame formate. Jos tarsi ikonos, masinės visuomenės garbinamos arba nekenčiamos. Taip siekiau neišskirti nei vieno jų iš kitų. Išskyrūs Kurt Cobain portretą (žiūrėti 7 pav.), kurį išskaidžiau, užtemdamas drobę ant kartono juostų. Jį išskyriau todėl, kad vaizduojamame „27-erių Klube“ jis vienintelis nusižudė. Taip stengiausi akcentuoti destrukciją, smurtą prieš save – „sudažant“ formatą į keletą dalių. Susiformavo kolekcija, tarsi tiražas. Portretuojamiems asmenims individualumo suteikiau galvos rakurso, jos dydžio pagalba (žiūrėti 5; 6 pav.).



(6pav.)

„James Hendrix“.

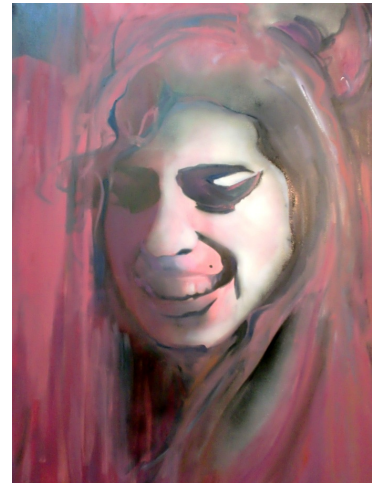
Drobė, aliejus. 120x100cm.2012m.



(7pav.)

„Kurt Cobain“.

Drobė, aliejus. 120x100cm.2012m.



(8pav.)

„Amy Winehouse“.

Drobė, aliejus. 120x100cm.2012m.

Šiuos darbus tapiau ant drobės, daugiau dėmesio skirdamas eksperimentams su dažais. Naudojau ne tik aliejinius, bet ir akrilinius, aerosolinius, emalinius dažus, bituminį laką. Paviršiaus dengimo technika taip pat rinkausi ne vieną: nuo tradicinio tapymo teptuku iki veido formavimo skystu bituminiu laku švirkšto pagalba. Su kiekvienu darbu keitėsi tapymo būdas: darbo suformuoto skystu aliejiniu dažu (žiūrėti 6 pav.), veido apipavidalinto aerosoliniais dažais ir tik pabaigoje niuansuoto aliejumi (žiūrėti 8 pav). Tačiau kaip pagrindas vis tiek išliko daugiasluoksnė tapyba (žiūrėti 4;5 pav.).

Kaip sakė apie daugiasluoksnę tapybą H. Natalevičius „Manau, kad tikroji tapyba nėra vien tam tikro ploto padengimas, o ištapymas tikraja to žodžio prasme, kad kiekviename centimetre galėtum jausti pulsuojančią daugiasluoksnę tapybą; kad, dedant sluoksnį po sluoksnio, nebūtų panaikinamas ankstesnis paviršius. Reikia, kad kiekvienas iš jų gyventų savo gyvenimą ir prisidėtų prie paveikslo plastinės idėjos.“⁵⁷

Spalvinę gamą parinkau mąstydamas apie kiekvieną asmenybę kaip individualybę, tik su jam būdingais bruožais, charakteriu ar įdomiomis biografinėmis detalėmis. Be abejo, didelę įtaką koloritui turėjo ir kiekvieno jų atliekama muzika. Pavyzdžiui Kurt Cobain vadinamas vienu iš “Grung” stiliaus pradininku. Man ši roko muzikos atmaina asocijuojasi su padrikumu, bet kartu ir kokybišku siautulingu skambesiu, todėl jo portrete daug taškymo, emocinės tapybos. Jimi Hendrix raudoname virpančiame fone, tarsi elektrinės gitaros stygų sukeltose garso bangose ir tt...

⁵⁷ Sudarytojas Andriuškevičius, A. *72 lietuvių dailininkai – apie DAILĘ*. Vilnius: VDA leidykla, 1998. psl. 204.

Du bandymus padariau išskirdamas tik fragmentą iš visos visumos (žiūrėti 9 ir 10pav.). Taip tarsi fiksavau jau mirusio žmogaus neišnykstančią dalelę - muzikinį palikimą, mūsų gyvenimuose. Fonas suniveliuotas, o išskirtas fragmentas nutapytas detaliau ir kruopščiau. Tai mistikos intarpas, užuomina į patį “27-erių Klubą” paslaptį. Toks temos šalutinis niuansas, potėmė, vizualiai paryškino paveikslą nuotaiką, todėl tokią tapybinę stilistiką pritaikiau ir galutiniam vienam darbui: “Jim Morrison”.



(9 pav.)
„Kurt Cobain 2“.
Kartonas, aliejus. 100x70cm.2013m.



(10 pav.)
„Kurt Cobain 3“.
Kartonas, aliejus. 140x100cm.2013m.

Be “Jim Morrison” dar tris darbus nutapiau horizontaliame formate, tai: „Janes Joplin“, „Jim Morrison“, „Dave Alexander“. Tokiam pasirinkimui įtakos turėjo noras paieškoti idomesnės visos kolekcijos kompozicinės visumos. Kaip dar vienos koncepcijos potėmės. Beto, horizontaliame formate vaizduojamas gulinčio žmogaus veidas, tarsi nuoroda į mirtį. Miegas, ramybė, poilsis.. Tapydamas horizontalių portretų rakursus, veidų išraiškas, ištirpstančią erdvę, šviesą ir šešėlių, stengiausi panaudoti juos kaip simbolius, kaip vizualią nuorodą į žmogaus egzistencijos trapumą.

Pasirinkęs vienodą darbų formatą, tarsi suvienodinau ir pačius portretuojamuosius, tačiau kai kuriuos tapydamas horizontalius, suteikiau jiems individualumo. Kiekvienas žmogus yra skirtingas, „išžymybės“ ne išimtis. Žinoma, jos dažniausiai ikonizuojamos ir tai atsispindi kolekcijos formatų vienodame didyje.

Baigiamojo darbo etapiškumas

Galutinei magistrantūros baigiamojo darbo kolekcijai sukurti pagrindu pasirinkau kartoną. Tai įtakojo kūrybinių bandymų metu padarytos išvados, jog ši medžiaga patvaresnė, stabilesnė nei drobė. Kartonas suteikia daugiau galimybių ekspresyviai tapybai, nesibaiminant dėl įplėšimų, dažo grandymo ir pan.

Baigiamojo darbo etapiškumo analizei pasirinkau vieną darbą „Kurt Cobain“. Daugiasluoksne tapybos technika atliekant darbą svarbiausias momentas, sluoksnių tepimas derinant vieną su kitu. Darbo eigoje, formuojant visą kompoziciją, vizualiai sprendžiasi sluoksnių dengimas, perdengimas, akcentų išryškinimas ir tt. Mano darbe ryškiausi keturi etapai (žiūrėti 11; 12; 13; 14 pav.).

Pirmas etapas – piešinio persikėlimas ir pirminio fono padengimas. Fonui naudoju plačius voliukus (guminį ir paraloninį), taip suformuodamas lygų sluoksnį bei kitokį, tolygiai nepadengtą dažais. Ant lygaus melsvo ploto perkėliau piešinio fragmentą (trafareto ir aerosolinių dažų pagalba). Taip sukomponuotas paveikslo pagrindas (žiūrėti 11 pav.).

Antras etapas – veido modeliavimas. Skystu dažu kempinėlės pagalba formevau portretą. Vėliau teptuku fiksuojau pagrindinius personažo bruožus (akiduobę, nosies formą, smakro duobutę). Taip gautas portreto toninis ir anatomicinis pagrindas (žiūrėti 12 pav.).

Trečias etapas – fono tvarkymas, perdengimas, tolimesnė portreto tapyba. Skystais skaidriais dažais lesiravau foną. Išryškinau šviesius akcentus, dėlioju tamsias dėmes. Renkant literatūrinę informaciją, biografijos faktus apie K. Cobain, formavosi visa toninė paveikslo dėmė (žiūrėti 13 pav.).

Ketvirtas etapas – paveikslo visumos tapymas ir užbaigimas. Akcentavau svarbiausias darbo detales (plaukų sruoga, lūpos, smakro kraštas ir tt.). Perlesiravau visą darbą, taip jį apibendrinamas (žiūrėti 14 pav.).

Aprašiau pagrindines keturias paveikslo kūrimo stadijas. Žinoma jų galima būtų priskaičiuoti ir daugiau, tačiau esminės yra pastarosios. Baigiamojo darbo etapų aprašymui apibendrinti tinka ši skulptoriaus Antano Mončio dogma: „Ne tas yra svarbu, ką tu darai, svarbu yra, kas darosi kai tu darai.“⁵⁸

⁵⁸ Sudarytojas Andriuškevičius, A. *72 lietuvių dailininkai – apie DAILE*. Vilnius: VDA leidykla, 1998. psl. 197.



(11 pav.)



(12 pav.)



(13 pav.)



(14 pav.)

KOLEKCIJOS „27-ERIŲ KLUBAS“ ANALIZĖ

Žmogaus portretas geriausiai atspindi jo asmenybę, būdo bruožus, charakterį, net socialinę padėtį visuomenėje. Devynių tapybos darbų kolekciijoje „27-erių Klubas“ vaizduodamas įžymių muzikantų portretus išsikėliau sau uždavinį nutapyti juos technologiškai gerai ir atpažįstamai. „27-erių Klubo“ darbuose turi atsispindėti vaizduojamo muzikanto charakterio bruožai, gyvenimo būdas (priklausomybių turinčiam žmogui, veide tai neretai atsispindi), tam tikri atliekamos muzikos štrichai.

Portretinė tapyba man visada buvo įdomi ir artima, todėl tokį žanrą rinkausi kurdamas bakalauro darbus, tęsiu tai ir magistriniame darbe. Veidas apie žmogų pasako labai daug. Man ne tik akys, bet veidas yra tikras sielos atspindys. Sukurtas portretas, tarsi suteikia portretuojamam asmeniui amžinybės galimybę. „Portretas radosi kaip galimybė žmogui prisiliesti prie amžinybės.“⁵⁹

Veidas yra paklausi prekė ir etiketė. Kadangi garsaus žmogaus veidas yra neatsiejamas jo populiarumo variklis, visos figūros tapymo atsisakau. Analizuodamas vartotojiškos visuomenės ir „įžymybės“ tarpusavio ryšį bei santykį, kaip svarbiausią probleminę tašką, išskiriu asmens ankstyvą „sudegimą“, individualybės praradimą, susvetimėjimą. Būdamas to paties amžiaus kaip ir mano vizualizuoti asmenys (jokiu būdu nelyginu ir nesigretinu šalia jų), ieškau atsakymo į klausimą: kaip išlikti kūrybingam, neištirpti vartotojiškoje visuomenėje, būti savitu ir unikaliu, „nesudegti“ per anksti.

Devynių tapybos darbų kolekciją kūriau naudodamas daugiasluoksnę tapybos techniką ant kartono. Keturių darbų formatus pasirinkau horizontalius, kad vaizduojami muzikos atlikėjai kompoziciškai „sutilptų“ jame (veidą tapant ne vertikalu, o tarsi gulint žmogaus), paliekant aplink daug erdvės. Apie asmenybę daug pasako ne tik jo veidas, bet ir jį supanti aplinka. Kiekvieno portreto rakursą, dydį atrinkau ir derinau prie paveikslo fono išsigilinęs į vaizduojamojo biografiją, atliekamą muziką. Veidų išraiškas fiksavau kiek įmanoma įvairesnias (užmerktos akys, praviros lūpos ir tt...), taip siekdamas suteikti darbams emocinio krūvio, egzistencinio susimąstymo tiek sau, tiek ir žiūrovui. Svarbiausias fiksuojamos nuotaikos niuansas – vaizduojamojo savidestrukcija, jos nuojauta.

Lygindamas savo tapybos darbų ciklą su kitų Lietuvos portretistų darbais, randu savitą tapymo manierą, kolorito derinamumą bei horizontalaus - vertikalaus formato parinkimą portreto komponavimui.

⁵⁹ Šinkūnaitė, L. *XVIIa. LIETUVOS PORTRETAS/ kultūros, asmenybės ir jos atvaizdo santykis: monografija/* Kauno dailės institutas, Vilnius: VDA leidykla, 2000. psl. 5.

IŠVADOS

Bytnikų šūkis: “Gyvenk greitai, mylėk karštai, mirk jaunas” – apibūdina magistrinio darbo temą ir problematiką. Tai yra viena teorija, kuri vizualizuoja kūrybinio darbo koncepciją.

“27-erių klubo” mitas – tai kita teorija, kuri yra moksliskai nepatvirtinta ir pagal statistinius skaičiavimus paneigta. Tai atsitiktinumas, sutapimas. Šis mitas darbo vizualizavimui suteikia teorinį ir idėjinį pagrindą.

Abi šios teorijos yra tapybos kolekcijos “27-erių Klubas” pamatas ir sukūrimo priežastis. Devynių tapybos darbų ciklas atliktas daugiasluoksne tapybos technika. Spalvine gama, pasirinktais formatais, kompoziciniais išdėstymais yra pakankamai vieninga ir išbaigta.

Teorinė magistrinio darbo dalis paremta ir grindžiama grožine, filosofine, sociologine literatūra, vizualiais kitų autorių tapybos darbų pavyzdžiais.

Atlikdamas savianalizę išmokau iškelti tikslus ir uždavinius, analizuoti savo kūrybą su kitais menininkais. Portretinė tapyba, nauji technologiniai sprendimai padėjo man tobulėti kaip kūrėjui. Daugiasluoksnė tapyba, susiformavusi savita plastika, portreto interpretavimas ateityje bus mano kūrybos pamatas.

LITERATŪRA

1. Arendt, H. *Žmogaus būklė*. Vilnius: Margi raštai, 2005.
2. Baudrillard, J. *Vartotojų visuomenė: mitai ir struktūros*. Kaunas: Kitos knygos, 2010.
3. Bauman, Z. *Globalizacija: Pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa, 2002.
4. Bauman, Z. *Likvidi meilė. Apie žmonių ryšių trapumą*. Vilnius: Apostrofa, 2007.
5. Bauman, Z. *Thinking Sociologically*. Oxford UK and Cambridge USA: Blackwell, 1993.
6. Bauman, Z. *Vartojamas gyvenimas*. Vilnius: Apostrofa, 2011.
7. Charles, V; Manca, J; McShane, M; Wigal, D. *1000 tapybos šedevrų*. Vilniū: CHARIBDĖ, 2007.
8. Cross, C. *Sunkiau nei dangus: Kurto Cobaino biografija*. Vilnius: Versus aureus, 2012.
9. Dailės žodynas. Vilnius: VDA leidykla, 1999.
10. Dempsey, A. *STILIAI, JUDEJIMAI IR KRYPTYS*. Lietuviška laida, „Presvika“, 2004.
11. Devita, L. *GARSO GĖLĖS. Hipiškos muzikos ir laisvų meno studijų kaleidoskopas*. Vilnius: MINTIS, 2012.
12. Donskis, L. *Be pykčio: vienerių metų minčių žemėlapis*. Vilnius: Versus aureus, 2006.
13. Fürst, M; Trinks, J. *Filosofija*. Vilnius: LUMEN leidykla, 1995.
14. Gaižutis, A. *Estetika tarp tobulumo ir mirties*. Vilnius: VDA leidykla, 2004.
15. Hackett, P. *The Andy Warhol diaries*. New York: Warner Books, 1989.
16. Jameson, F. *Kultūros posūkis. Rinkiniai darbai apie postmodernizmą (1983 - 1998)*. Vilnius: Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2002.
17. Raeper, W, Smith, L *Po idėjų pasaulį. (antras leidimas)* Vilnius: Alma littera, 1996.
18. Sudarytojas: Andrijauskas, A. *Postmodernizmo fenomeno interpretacijos*. Vilnius: Versus aureus, 2009.
19. Sudarytojas Andriuškevičius, A. *72 lietuvių dailininkai – apie DAILĘ*. Vilnius: VDA leidykla, 1998.
20. Sudarytojas Beitnaras, V. *KOLONĖLIŲ DEGINTOJAI. Vakarų roko muzikantai ir populiariausios grupės*. Kaunas: Europa, 1994.
21. Sudarytoja Žukauskaitė, A. *POST/MODERNIZMAS*. Kaunas: Kitos knygos, Meno parkas, 2006.
22. Šinkūnaitė, L. *XVIIa. LIETUVOS PORTRETAS/ kultūros, asmenybės ir jos atvaizdo santykis: monografija/ Kauno dailės institutas, Vilnius: VDA leidykla, 2000.*

23. Visuotinė Lietuvių Enciklopedija II, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2002.
24. Prieiga per internetą: <http://www.postscriptum.lt/nr14-mazumos-ir-subkulturos-2008/apie-maisto-pazadus-vartotoju-pasaulyje> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gruodžio 7d.]
25. Prieiga per internetą: <http://www.balsas.lt/naujiena/547884/club-27-nepaaiskinamas-fenomenas-kodel-zvaigzdes-mirsta-27-eriu-metu/2> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gegužės 30d.]
26. Prieiga per internetą: <http://www.telegraph.co.uk/health/healthnews/8967701/Amy-Winehouse-and-Kurt-Cobain-may-have-died-aged-27-but-its-not-a-doom-laden-age-for-musicians-research.html> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 birželio 3d.]
27. Prieiga per internetą: <http://www.music.lt/lt/grupe/Robert-Johnson/3489/> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 spalio 27d.]
28. Prieiga per internetą: <http://www.tekstai.lt/zurnalas-metai/366-stanislovas-juknevius-saviudyb-kaip-dezintegracija-laiptai--pragar-2> , [interaktyvus], [žiūrėta 2014 sausio 3d.]
29. Prieiga per internetą: <http://www.rollingstone.com/music/news/keith-richards-in-1988-the-rolling-stone-interview-19881006> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 lapkričio 26d.]
30. Prieiga per internetą: <http://www.culture.lt/Lietuva/esme/page1.htm> , [interaktyvus], [žiūrėta 2013 gruodžio 3d.]

ILIUSTRACIJOS

Nuo 1 iki 14 pav. Beno Alejūno nuotraukos.

1priedas - <https://www.pinterest.com/pin/513551163729967239/> (prieiga 2013 12 06)

2priedas - http://www.redfern-gallery.com/catalogue_detail.asp?nShopProd_ID={CBA36711-BA05-4B5B-8D5C-9570CD4F3586}#.UsKbn6zUa70 (prieiga 2013 12 06)

3priedas - <https://www.pinterest.com/pin/513551163729967239/> (prieiga 2013 12 06)

4priedas - <https://www.pinterest.com/pin/513551163729967239/> (prieiga 2013 12 06)

5priedas - <http://art-canyon.com/pop-art/2010/09/andy-warhol-triple-elvis-framed-art-print/> (prieiga 2013 12 06)

6priedas - <http://www.socialfabricstudio.net/> (prieiga 2013 12 06)

7priedas - <http://swanyart.com/tag/ray-johnson> (prieiga 2013 12 06)

8priedas - <http://www.postcrossing.com/postcards/US-1041355> (prieiga 2013 12 06)

9priedas - <http://www.modculture.co.uk/pallant-house-gallery-to-reissue-sir-peter-blakes-the-beatles-1962-screenprint-as-a-limited-edition/> (prieiga 2013 12 06)

10priedas - <http://www.contemporaryartdaily.com/2013/05/elizabeth-peyton-at-staatliche-kunsthalle-baden-baden/> (prieiga 2013 12 06)

11priedas - <http://www.stoneart.lt/autoportretai/112.html> (prieiga 2013 12 06)

12priedas - <http://galerievitrinart.wordpress.com/2013/11/01/ryan-hewett-painter-south-africa/hewett-ryan-6fevrier/> (prieiga 2013 12 06)

13priedas - <http://christophermollerart.blogspot.com/2012/10/ryan-hewett-awakening-vii-oil-on-canvas.html> (prieiga 2013 12 06)

14priedas - <http://jonnyburtart.blogspot.com/2012/08/ryan-hewett-painter-screaming-for.html> (prieiga 2013 12 06)

15priedas - <http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/bacon/innocent.jpg> (prieiga 2013 12 06)

16priedas - http://www.thestar.com/entertainment/2012/04/29/painter_lucian_freud_leaves_record_154m_in_will.html (prieiga 2013 12 06)

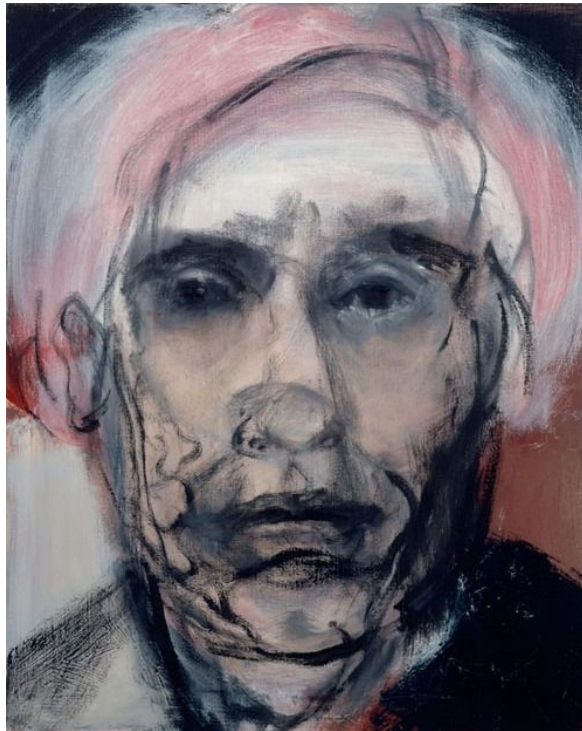
PRIEDAI



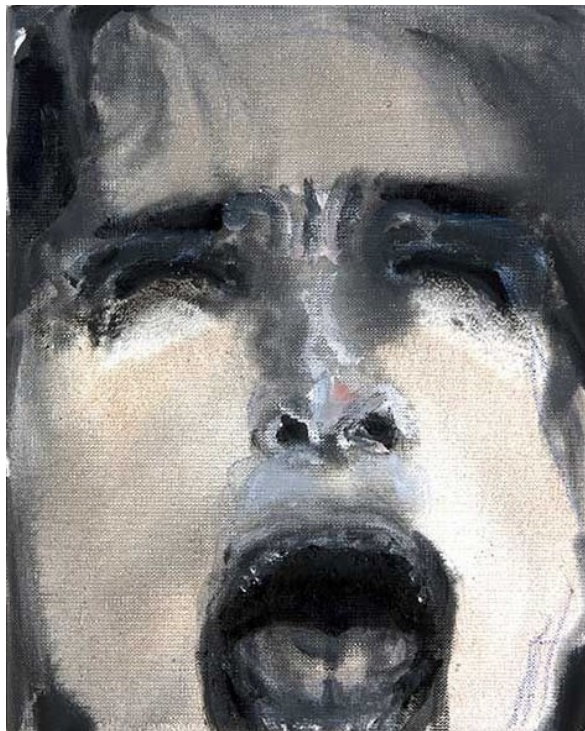
Marlene Dumas "Amy-Blue", 40x30cm. 2011m.



Bryan Organ "Elton John", 152,4x 152,4cm. 1973m.



Marlene Dumas "Andy Warhol, See Through", 50x40cm. 2002m.



Marlene Dumas "Mamma Roma", 30x24cm. 2012m.



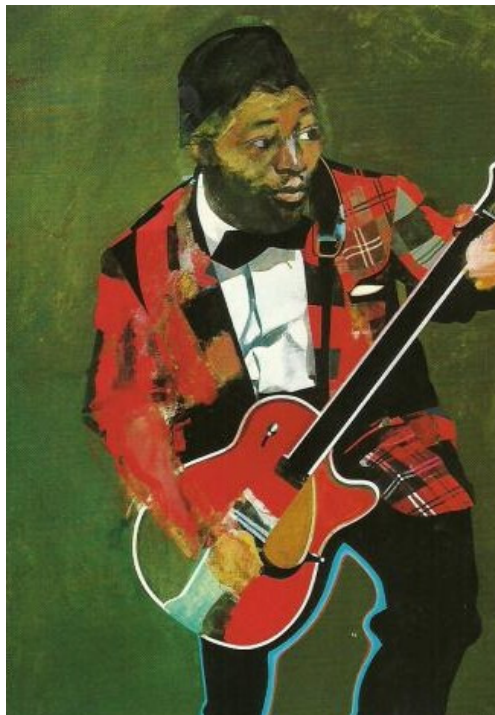
Andy Warhol "Triple Elvis", 208.3x180.3cm. 1962m.



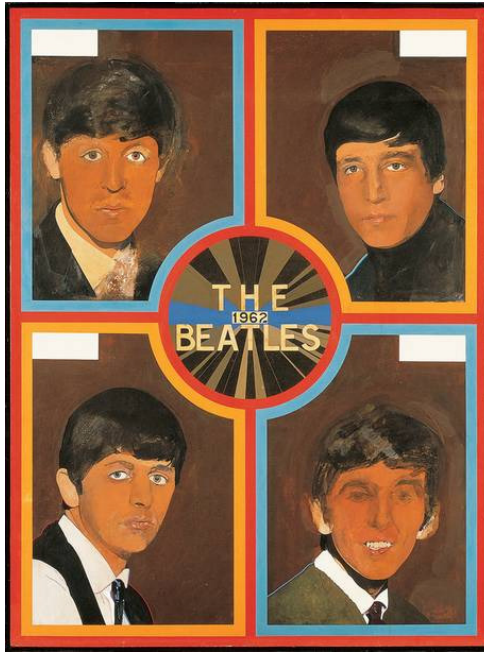
Andy Warhol "Jackie Kennedy", 203.2x160cm. 1964m.



Ray Johnson "Elvis Presley no1", 27,9x20,6cm. 1955m.



Peter Blake "Bo-Diddley", 122x76cm. 1963m.



Peter Blake "The Beatles 1962", 122x91cm. 1963m.



E.Peyton "David-Bowie-BeverlyHills-Hotel-1972", 560x700cm. 2012m.



Šarūnas Sauka "Autoportretas", 38x46cm.



Ryan Hewett, 429x627cm. 2011m.



Ryan Hewett, 646x874cm. 2013m.



Ryan Hewett, 160x134cm. 2012m.



Francis Bacon "Study after Velazquez", 153x118cm. 1953m.



Lucian Froid "Portrait of Queen Elizabeth II", 22.5x15 cm. 2001m.

DARBŲ CIKLAS „27 klubas“



“ Robert Johnson” 2013

Aliejus, kartonas 122,5x91,5 cm.



“Brian Jones” 2013

Aliejus, kartonas 122,5x91,5 cm.



“Jimi Hendrix” 2013

Aliejus, kartonas 90,5x122,5 cm.



“Janes Joplin” 2013

Aliejus, kartonas 90,5x122,5 cm.



“ Jim Morison” 2013

Aliejus, kartonas 91,5x122,5 cm.



“Dave Alexander” 2013

Aliejus, kartonas 91,5x122,5 cm.



„Jean Michel Basquet“ 2013

Aliejus, kartonas 122,5x91,5 cm.



„Kurt Cobain“ 2013

Aliejus, kartonas 122,5x91,5 cm.



“Amy Winehouse” 2013

Aliejus, kartonas 122,5x91,5 cm.

MAGISTRO DARBAS SKAITMENINIAME VARIANTE